

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ¹

1²

*Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης
καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.*

² / Ἰσον ἀπαρλλάκτως τοῦ ἴσου τοῦ πρωτοτύπου π(ατ)ριαρχικοῦ

¹ Τὰ ὑπ' ἀριθ. 1, 2, 3, 4, 6 ἐκδιδόμενα περαιτέρω πατριαρχικά γράμματα ἐπιμελῶς φυλάσσονται εἰς τὸ τμήμα χειρογράφων τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς Δημητσάνης, τὸ δὲ ὑπ' ἀριθ. 5 ἀπόκειται εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Γαλλικὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν ἀποκαθίσταται σιωπηρῶς ἡ ὀρθογραφία, ἡ στίξις, τὰ ἐν γένει σφάλματα τοῦ κειμένου, αἱ ἡμαρτημένα γραφαί, τὰ χάσματα κλπ., δηλοῦται δὲ ἐν τέλει ἐκάστου εἰς βραχὺ ὑπόμνημα ἡ ἀρχικὴ γραφή. Τὰ ἀρχικά τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν μετὰ τὰς τελείας στιγμὰς λέξεων γράφονται κεφαλαῖα. Τὰ συντετμημένα καὶ αἱ βραχυγραφίαι ἀναπτύσσονται ἐντὸς παρενθέσεων, τὰ ἐλλείποντα λόγῳ φθορᾶς τοῦ ἐγγράφου συμπληροῦνται ἐντὸς ὀρθογωνίων ἀγκυλῶν [], τὰ δ' ἐκ παραδρομῆς τοῦ γραφέως χάσματα ἐντὸς ἀμβλυγωνίων ἀγκυλῶν < >. Ἐντὸς τῶν εἰδικῶν παρενθέσεων { } τίθενται τὰ ὀβελιστέα. Διὰ καθέτων γραμμῶν χωρίζονται οἱ στίχοι ἀλλήλων καὶ ἀριθμοῦνται.

² Περγαμνὴ καταλήγουσα εἰς γλῶσσαν, ἄνευ βούλλας. Ἔχει διαστάσεις 0,71×0,47 μ., τὸ δὲ κείμενον καταλαμβάνει μόνον 0,53×0,38 μ. Πλὴν αὐτῆς ὑπάρχει καὶ δεῦτερον ἴσον, πανομοιότυπον τῆς περγαμνῆς, ἐπὶ κοινοῦ χάρτου, εἰς πλείστα σημεῖα φθαρέντος καὶ διατηρηθέντος δι' ἐπικολλήσεως ἐπὶ τῶν νῶτων λευκοῦ χονδροῦ χάρτου συγχρόνου. Ἔχει τὸ δεῦτερον τοῦτο ἀντίγραφον διαστ. 0,555×0,416 μ. καὶ ἐκ τοῦ ὅτι αἱ πρὸς τὸ περγαμνὸν διαφοραὶ εἰς τε τὸ κείμενον καὶ τὰς ὑπογραφὰς τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων τοῦ 1624 ἔτους τῆς ἐπικυρώσεως εἶναι ἀσήμαντοι εἰκάζομεν, ὅτι μικρὸς χρόνος διέρρευσεν ἀπὸ τῆς ἐκπονήσεως ἐκατέρου. Ἀμφότερα τὰ γράμματα ταῦτα δὲν εἶναι ἄγνωστα, διαφυλαχθέντα εἰς τὴν ἐν Δημητσάνῃ Βιβλιοθήκην πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Βλ. Νίξου Α. Βέη, Προσθήκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ Das Corpus der Grichischen Urkunden des Mittelalters und der Neuren Zeit, ἐν τῇ «Byzantinische Zeitschrift», τόμ. XIV (1906), σελ. 476. Ἀλλὰ τὸ γράμμα περιεσώθη καὶ ἐκ τρίτου ἀντιγράφου ἐν φφ. 305α-306α τῆς γνωστῆς Νομικῆς Συναγωγῆς, τῆς προνοίᾳ τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου ἐκπονηθείσης. Ἡ τελευταία αὕτη καταχωρίσις πρέπει νὰ ἐγένετο ἐκ πατριαρχικοῦ κώδικος τοῦ 15' αἰῶνος. Αἱ εἰς τὸ ἀκολουθοῦν χριτικὸν ὑπόμνημα βραχυγραφίαι ἀναφέρονται: Π = Περγαμνὴ, Α = δεῦτερον ἐπὶ κοινοῦ χάρτου ἀντίγραφον, Ν.Σ. = Νομικὴ Συναγωγὴ Δοσιθέου Ἱεροσολύμων, Κ = ἔκδοσις Καστόρχη, ἐφ' ἧς στηρίζονται πᾶσαι μεταγενεστέρας, Ε = ἔγγραφα, ἥτοι συλλήβδην Π., Α. καὶ Ν.Σ.

παλαιγενοὺς σιγιλιώδους γράμματος, ἐκβληθὲν παρὰ τοῦ παλαιοῦ κ(αὶ) ἀρχαίου κώδικος τ(ῆς) τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησί(ας), δραθέντος παρὰ τε τ(ῆς) ἡμῶν ³ μετριότητος κ(αὶ) τῆς ὑπερτελεστάτης ἱερᾶς τῶν ἀρχιερέ(ων) Συνόδου, τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ποθεινοτάτων ἀδ(ε)λ(φ)ῶν κ(αὶ) συλλειτουργῶν τῶν κ(αὶ) κάτωθεν ὑπογραφόν(των).

⁴ Πολύευκτος ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

⁵ † Καὶ λιμένων μὲν κατασκευαῖ τοῖς ἐκ πελάγους χειμαζομένοις, οἰκίων τε καταλύσεις πρὸς ξένους τε ὑποδοχαί, τᾶλλα τε ὅσα τοῖς ἀν(θρώ-)
ποις ἐπινενόηται πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐνοχληκώ(των), πρᾶγμα ⁶ τοῦτο λυσιτελεῖς κ(αὶ) πολλὴν ὠφέλειαν ἐμποιοῦν τοῖς περὶ ταῦτα ἐσπουδαίοις.
Ἄλλ' οὐπω πάντα ταῦτα τοσοῦτον ἐπωφελεῖ, ὅσον ἱερῶν οἰκῶν οἰκοδομαῖ
κ(αὶ) προσόδων χορηγία, πρὸς τοῦτο τ(ῆν) διαμονὴν αὐτῶν ⁷ διασώζουσα.
Τὰ μὲν γὰρ κανόσι παρέχονται τ(ῆν) ὠφέλειαν, ἀλλὰ περὶ τὸ σῶμα κ(αὶ)
μόνον τοῦ(του) ἡ θεραπεία, ἡ δέ γε τῶν ἱερῶν σῶστα(σις) κ(αὶ) ἀμφοτέ-
ροις τ(ῆν) ἐπικουρίαν ἐπάγει. Ψυχὰς γὰρ οἰκιοῖ θ(ε)ῶ διὰ πράξεώς τε ⁸
κ(αὶ) θεωρί(ας), ὧν ἐκάτερα τῷ μονήρει βίῳ κάλλιστα κατορθοῦνται ἐκ
τ(ῆς) κοσμικῆς τῶν ἀν(θρώπων) ἀναχωρήσεως κ(αὶ) τὰ τοῦ σώματος πάνυ
ἐν ἀσφαλείᾳ τηρεῖ. Τ(ῆν) γὰρ βιοτικὴν ἀποφυγὼν ἀντοτρικυμίαν καὶ τῇ
μονῇ προσ⁹δραμὼν ἤδη γαληνῶ, ὡς χειμῶνος τοῦ βίον τῷ μονήρει βίῳ
καθορμιζόμενος τοῖς γὰρ πρὸς ταῦτα σπουδὴν ποιουμένοις συναίρεσθαι
κ(αὶ) ἡμ(ᾶς) τῶν ἀναγκαί(ων) ἂν εἴη, συναράττεσθαι δὲ τοῦτο οὐ μόνον
ὡς κοινωνικός ¹⁰ πρωτοεργῶν τῇ χορηγίᾳ τῶν ἀναγκαί(ων), ἀλλὰ κ(αὶ) πᾶς
τις ἄλλος, ὃς ἂν δυνήθῃ πραγματεύεσθαι ταῖς μοναῖς. Ὁ δὲ πρὸ τῶν
ἄλλ(ων) ἂν εἴη, εἴ τις τὰ προσόντα ταύταις κειμήλια ἐπασφαλῇ μένειν
παρασκευάσεις, τοὺς ¹¹ δὲ τὸ πρότ(ερον) αὐτὰς δειμαμένους κᾶκεῖνα ταύταις
ἀφιερώσαντας, εἰς ἐγκώμιον οὐχ ἔλαττον. Οἱ μὲν γὰρ προσῆξαν αὐτὰς τῷ
θ(ε)ῶ, οἱ δὲ τ(ῆν) φιλίαν τοῦ(των) ἐπραγματεύσαντο· ὅπερ οὐκ ἂν ἄλλο-
θέν περ γένοιτο, ἢ ¹² ἐκ χρυσοβούλλων λόγων κ(αὶ) π(ατ)ριάρχικῶν σιγι-
λί(ων) {μὴ} δυναμέν(ων) πολλῶ γε τῷ περιόντι τὰς ὁρμὰς τῶν πλεονε-
κτῶν ἀνασιτέλλειν κ(αὶ) τ(ῆν) ἐλευθερίαν αὐτῶν παρέχειν, ὡς ἡ πρόθε(σις)
ἦν ἐξ ἀρχῆς τῶν αὐτὰς δειμαμέ(νων). ¹³ Οὐ μὴν ἀλλὰ κ(αὶ) ἱερῶν πν(ευ-
ματι)κῶν ἀξιοῦσθαι δεῖ παρ' ἡμῶν, ἅτε τ(ῆς) πρὸς αὐτὰς τιμῆς ἐπὶ τὸν
κτίτορα τοῦ(των) παραπεμπούσης τὸν ἔπαινον. Ἐξ ὧν τῆν τε προθυμίαν
αὐτῶν ἐστὶν ἐπαυξῆσαι κ(αὶ) ἄλλους πρὸς τὸν ὅμοιον ¹⁴ ζῆλον διερεθίσαι·
εἰς τοῦτο δὲ τείνει τὰ τοῦ σκοποῦ. Ἐπειδὴ τοίνυν κ(αὶ) ὁ οἰκείος τοῦ
κρατίστου ἀγίου μου βασιλέως κ(αὶ) αὐτοκράτορος κυρίου Νικηφόρου τοῦ
Φωκᾶ, τοῦ ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ποθεινοτάτου υἱοῦ τ(ῆς) ἡμῶν μετριότη-
τος κύ(ριο)ς ¹⁵ Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρωτασηκηγῆτις,
ἅτε φύσεως ὧν ἀγαθῆς κ(αὶ) πολλῶ περὶ τὰ θεῖα ποιούμ(εν)ος τ(ῆν) φρον-

τίδα, ζήλόν τε ἀναλαβὼν ἔνθεον κ(αί) διάπυρον ἔρωτα φιλοτίμῳ χρησάμενος χειρὶ ¹⁶ ἀνήγειρεν ἐκ βάθρων μονὴν ἱερὰν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς μ(ητ)ροπόλ(εως) Παλαιῶν Πατρῶν, κατὰ τ(ήν) ἐνορίαν τ(ῆς) ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), πλησίον χώρ(ας) Δημητιζάνης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου, ¹⁷ ἐπ' ὀνόματι(ι) τιμωμ(έν)ην τ(ῆς) ὑπεραγί(ας) μου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου κ(αί) ἀειπαρθένου Μαρί(ας), ἣν διὰ τ(ήν) τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου ἐκάλεσαν μετὰ ταῦτα, πρὸς καταμονὴν μοναζόντων ἀνδρῶν κ(αί) θ(ε)ῶ ¹⁸ ἀφιερωμ(ένων), ψυχικῆς αὐτοῦ σ(ωτη)ρίας ἕνεκα, ναόν τε περικείμενον κ(αί) φιλότιμον κατεσκεύασεν ἐν αὐτῇ κ(αί) κελλί(ων) οἰκοδομὰς κ(αί) ἄλλα τινὰ ἐργασάμενος πρὸς θεραπείαν κ(αί) ἀνάπαν(σιν) τῶν εὐρισκομ(ένων) ἐν αὐτῇ ψυχῶν, ἔτι δὲ κ(αί) ¹⁹ ἱερὰ κειμήλια κ(αί) προσενέξεις, τὰς μὲν ἰδιοποιήσας, τὰς δὲ κ(αί) μετὰ ταῦτα μέλ(λων) προσηλῶσαι ἐν αὐτῇ. Ἡξίωσε τανῦν, ἵνα κ(αί) παρὰ τ(ῆς) ἡμῶν μετριότη(η)τος τύχῃ σιγίλλωδους γράμματος, ἐπὶ τῷ καθιερωθῆναι μ(έν) ἐπὶ π(ατ)ριαρχικῷ σταυρο²⁰πηγίῳ, εὐρίσκεσθαι δὲ κ(αί) εἰς τὸ ἐξῆς ἐπὶ τ(ήν) π(ατ)ριαρχικ(ήν) περιωπῆν, ἀκαταδούλωτον τε κ(αί) ἀκαταπάτητον, ὑπὸ τε τοῦ κ(α)τ(ὰ) καιροῦς εὐρισκομένου ἐκεῖσε μ(ητ)ροπολίτου Παλαιῶν Πατρῶν κ(αί) τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), ὡς μηδεμί(αν) ²¹ ἐχόντων ἐν αὐτῷ ἄδει(αν), ἣ ἀνάκρισιν ποιεῖν, ἣ ἀπαιτεῖν παρ' αὐτοῦ τὸ τυχόν. Ἰδοὺ τ(ήν) τούτου αἵτησιν προσδεξαμ(ένη) ἡ μετριότη(ης) ἡμῶν ὡς θεοφιλῇ κ(αί) καθάπαξ σκοποῦ μετέχουσιν ἀγαθοῦ, τὸ πυρὸν σιγίλλωδες γράμμα ²² ἐπιχορηγῇ τῇ αὐτῇ μονῇ, δι' οὗ δὴ κ(αί) διορίζεται κ(αί) ἀποφαίνεται, ἵνα ἡ τοιαύτη θεία μονὴ τ(ῆς) Παναγί(ας) μου τοῦ Φιλοσόφου, ἡ ἀρτίως ἀνεγερθεῖ(σα) ἐκ βάθρων αὐτῶν παρὰ τοῦ προειρημ(ένου) ἀρχοντος φιλοσόφου τοῦ πρωτα²³σηκρήτου, εὐρίσκηται ἅμα τοῖς μετοχίοις αὐτ(ῆς), ὡς ἐπὶ σταυροπηγίῳ π(ατ)ριαρχικῷ ἀνοικοδομηθεῖσα, ὑπὸ τὸν κ(α)τ(ὰ) καιροῦς οἰκουμενικὸν π(ατ)ριαρχὴν κ(αί) μνημονεύῃ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὥστε μήτε ἄδειαν ἔχειν τὸν ²⁴ κατὰ καιροῦς μ(ητ)ροπολίτην Παλαιῶν Πατρῶν ἢ τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), μήτε ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μ(ητ)ροπολιτῶν μετ' ἐξουσί(ας) ἰδί(ας) κ(αί) αὐθεντί(ας) εἰσερχεσθαι ἐν αὐτῇ κατὰ τούτου ἱερατικόν τι ²⁵ διαπραξάσθαι, ἢ ἀπαιτεῖν τὸ σύνολον ἀπ' αὐτῆς, ἀλλὰ καθάπαξ εὐρίσκεσθαι τοὺς τοιοῦτους ἐκκωλυμένους, ὁφείλοντος μόν(ον) τοῦ κατὰ καιροῦς π(ατ)ριαρχικοῦ ἐξάρχου κρίνειν κ(αί) θεωρεῖν πᾶσαν ἐμπύπτουσαν ²⁶ ἐκκλησιαστικ(ήν) ὑπόθεσιν κ(αί) διορθοῦν ταύτην κανονικῶς κ(αί) νομίμως κ(αί) ὡς φίλον θ(ε)ῶ. Οἱ δὲ ἐκεῖσε συνήθως εὐρισκόμενοι ψάλλοντες) ἱερεῖς ὑπάρχουσι καὶ οὗτοι, ὡς π(ατ)ριαρχικοί, ἐλεύθεροι κ(αί) ἀκαταδούλωτοι, ἔτι δὲ κ(αί) ²⁷ ἀναπαίτητοι κ(αί) ἀνεξέταστοι ἀπὸ πάντων) τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μ(ητ)ροπολιτῶν, ὑπόκεινται δὲ μόνον κ(αί) αὐτοὶ τῇ ἡμῶν μετριότητι κ(αί) τῷ κατὰ

καιροὺς π(ατ)ριάρχῃ κ(αί) π(ατ)ριαρχικῶ ἐξάρχῳ κ(αί) παρ' αὐτοῦ ἀνα-
κρίνονται ²⁸ κ(αί) ἐξετάζονται νομίμως κ(αί) κανονικῶς, τ(ήν) δὲ οἰκο-
νομίαν κ(αί) διοίκησιν πάντι(ων) τῆς τοιαύτης μονῆς ἔχῃ μόνος ὁ κατὰ
καιροὺς ἡγούμενος, ὅστις κ(αί) ὀφείλει ἐκλέγεσθαι ἐκ μέσου τῆς ἀδελφότη-
τος κ(αί) ἀποκαθίστασθαι ²⁹ εἰς τ(ήν) ἡγουμενί(αν)· πρὸς τούτοις δὲ ὅτε
χρεία χειροτονί(ας) γενήσεται αὐτοῖς, προσκαλῶνται ἓνα τινὰ τῶν ἀρχιε-
ρέ(ων), ὃν ἂν ἐθέλωσι, σφραγίζειν κ(αί) χειροτονεῖν ἀναγνώσι(ας) κ(αί)
ὑποδιακόνους, διακόνους τε κ(αί) πρεσβυτέρους ³⁰ κ(αί) πάντα τὰ ἀρχιε-
ρατικά ἐκτελεῖν, χωρὶς τ(ῆς) τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσε(ως), μηδε-
νὸς ἐναντιουμένου περὶ τούτου ἢ ἀντιλέγοντος, ἐν ἀρχίᾳ κ(αί) ἀφορισμῶ.
Ὅθεν κ(αί) εἰς τ(ήν) περὶ τούτου δῆλω(σιν) κ(αί) ἀσφάλειαν ἐγένετο κ(αί)
τὸ παρὸν ³¹ σιγίλλωδες γράμμα κ(αί) ἐπεδόθη τῇ διαληφθείσῃ μονῇ τῆς
Παναγί(ας) μου, τοῦ Φιλοσόφου, τῇ π(ατ)ριαρχικῇ κ(αί) σταυροπηγιακῇ.
Ἐν ἔτει ςϞ υῤ υῤ [εϣ], μηνὶ Αὐγούστῳ, ἰν(δικτιῶν)ος ιης.

³² † Πολύευκτος, ἐλέϞ θ(εο)ῦ ἀρχι(ἐπίσκοπ)ος Κων(σταντινου)πόλε(ως)
νέ(ας) Ρώμ(ης) κ(αί) οἰκ(ουμ)εν(ικ)ὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

Ἐν ἔτει ςϞ, ρϞ, λϞ, βϞ, Ἰουνίῳ μηνί, ἰν(δικτιῶν)ος ζης.

³³ † Κύριλλος ἐλέϞ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλε(ως) νέας
ῥώμης κ(αί) οἰκουμην(ικ)ὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

³⁴ † Ἡρακλείας Νεόφυτος

† Κυζίκου Παρθένιος

† Νικομηδείας Νεόφυτος

† Εὐθείπου Ἰωάσαφ

† Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος

† Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης

³⁵ † Ἀθηνῶν Θεοφάνης

† Ἀγχιάλου Χριστοφόρος

³⁶ † Προύσης Ἰωάσαφ

† Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης Γαβριήλ

† Θεσσαλονίκης Παΐσιος

† Λακεδαιμονίας Ἰωάσαφ

† Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος

³⁷ † Χίου Ἰγνάτιος

† Σμύρνης Ἰάκωβος

† Σηλυβρίας Λαυρέντιος

† Λιδυμοτείχου Ἀνθιμος

† Αἴνου Παρθένιος

³⁸ † Προκονήσου Κλήμης

† Ναυπλίου καὶ Ἀργους Θεοφάνης

† Ἀρχιεπίσκοπος Ντζίας καὶ Θερ-
μίων Νεκτάριος

† Βάρνης Παρθένιος

³⁹ † Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεο-
δόσιος

† Ραιδεστοῦ Μελχισεδὲκ

† Ἀγαθουπόλεως Μητροφάνης

Ὑπόμνημα

Στ. 5: οἰκιῶν τε καταλύσεις, Κ: καταστάσεις. — Ε: πρόξενον ὑποδοχαί, Κ: πρό-
ξενοι ὑποδοχῆς. — Ε: ἰάλλατε. — Π, Α: ἐνοχλοικότεων, Ν, Σ, Κ: ἐνοχλούτων.

Στ. ⁶: πολλὴν ὠφέλειαν, Ε: πολλῶν ὠφέλειαν, Κ: πολλὴν ὠφέλειαν. — χορηγία, Ε: χορηγίαι, Κ: χορηγία. — πρὸς τοῦτο, Ν.Σ: πρὸς τοῦτοις.

Στ. ⁷: κανόσι, Κ: κᾶν τινα. — ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ σῶμα, Ε: ἀλλὰ περὶ τὸ σῶμα. — θεῶ, Κ: τῷ θεῷ. — διὰ πράξεως, Π: διαπράξεως.

Στ. ⁹: ὡς χειμῶνος, Κ: ἐκ χειμῶνος. — καθορμιζόμενος, Ε: καθορμιζόμενον. — συναίρεσθαι καὶ ἡμᾶς, Ε: συνάρεσθαι καὶ ἡμᾶς, Κ: συναίρεσθαι καὶ ἡμῖν. — συναρᾶτεσθαι δὲ τοῦτο, Κ: συναίρεται δ' εἰς τοῦτο. Τὸ ρ. ἐνταῦθα ληπτέον ἀμεταβάτως, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ συνάπτειν στερεῶς, βοηθεῖν, τὸ δὲ ἀπαρμφ. ἐτέθη ἀπολύτως, ἢ λ. τοῦτο = ὡς πρὸς τοῦτο, δηλ. τὸ προσιτρέχειν τῇ μονῇ, γαληνῶν κλπ. *Η φράσις περιέχει μίαν παρακίνησιν νὰ βοηθοῦν τὰς μονὰς καὶ πάντες οἱ δυνάμενοι, πλὴν τῶν ἰδρυτῶν.

Στ. ⁹⁻¹⁰: ὡς κοινωνὸς πρωτοεργῶν, Π, Α: πρωτοεργῶν, Κ: ὁ κοινωνὸς πρωτοεργῶν. — ὁ δὴ, Π: ὁ δὴ, Α, Ν.Σ: ὁ δεῖ, Κ: ὁ δέ.

Στ. ¹¹⁻¹²: δειμαμένους = κτίσαντας δι' ἑαυτοὺς (ρ. δέμω), Π, Α: δημαμένους.

Στ. ¹²: σιγγιλίων, Κ: σιγγιλίων. — τῷ περιόντι, Ε: περιόντι. — τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, Ν.Σ: αὐτοῦς, Κ: αὐταῖς.

Στ. ¹³: τῆς πρὸς αὐτάς, Ε: αὐτοῦ. — κίτορα, Ε: κήτορα.

Στ. ¹⁵⁻²²: πρωτοσηκρήτις, Κ: πρωτοσηκρήτης. — ζήλῳν τε, Ε: ζήλοντε.

Στ. ¹⁶: τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, Κ: τῆς ἐπισκοπῆς.

Στ. ¹⁷: ἦν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου... Α, Ν.Σ: ἦν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου αὐτοῦ ἐπωνυμίαν καὶ αὐτὴν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου...

Στ. ¹⁸: κατεσκεύασεν ἐν αὐτῇ, Ε: κατεσκεύασεν ἐν αὐταῖς. — ἐν αὐτῇ ψυχῶν, Ε: ἐν αὐτῷ ψυχῶν.

Στ. ¹⁹⁻²¹: σιγγιλίωδες, Κ: σιγγιλίωδες. — ἀγαθόν, Ν.Σ: ἀγαθὴν.

Στ. ²²⁻²³: εὐρίσκηται... μνημονεύη, Ν.Σ: εὐρίσκεσθαι, μνημονεύειν.

Στ. ²⁴: μετ' ἐξουσίας, Ε: μετεξουσίας. — κατὰ τοῦτον ἱερατικόν τι διαπράξεσθαι, Κ: κατὰ τοῦτον ἔλλ.

Στ. ²⁶: ταῦτην, Κ: ταῦτα. — οἱ δὲ ἐκείσε... ψάλλοντες, Ν.Σ: οἱ δὲ ἐκείσε εὐρισκόμενοι συνήθως ψάλλοντες.

Στ. ²⁷: καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ Π..., Ν.Σ: καὶ ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Π...

Στ. ²⁹: ὃν ἂν ἐθέλωσι, Α, Ν.Σ: ὃν ἐθέλωσι. — διακόνους τε καὶ πρεσβυτέρους, Κ: καὶ πρεσβυτέρους.

Στ. ³¹: σιγγιλίωδες, Κ: σιγγιλίωδες. — τῆς Παναγίας μου, Ν.Σ: τῆς ὑπεραγίας μου, μεθ' ὃ εἰς τὴν Φαν: τῆς Παναγίας μου. — Ε: ἰνδ. θης.

Στ. ³²: ἡ χρονολογία τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ ἴσου ἐν Α. ἐλλείπει.

Στ. ³³⁻³⁹: ὑπογραφαὶ ἐν Ν.Σ. καὶ Κ. ἐλλείπουσιν, ἐν Α ἰδιοχείρως: Καίσαρ-ρείας καὶ Καππαδοκίας Γρηγόριος, *Ηρακλείας Νεόφυτος, Κυζίκου Παρθένιος, *Αδρια-νουπόλεως Παρθένιος, [Εὐρίπου] *Ιωάσαφ, Παλ. Πατρῶν Θεοφάνης, Νικομηδείας Νεό-φυτος, *Αθηνῶν Θεοφάνης, Θεσσαλονίκης Παρθένιος, Λακεδαιμονίας *Ιωάσαφ, Ναυπά-κτου καὶ *Αρξῆς Γαβριήλ, Προύσης *Ιωάσαφ, Διδυμοτείχου *Ανθιμος, Μεσημβρίας *Ακά-κιος, Γάνου καὶ Χώρας *Ιωαννίκιος, Αἴνου Παρθένιος, Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεο-δόσιος, *Αγχιάλου Χριστοφόρος, Προκονήσου Κλήμης, Σηλυβρίας Λαυρέντιος, Ναυπλίου καὶ *Αργους Θεοφάνης, Σερεῶν Τιμόθεος, Ραιδεσίου Μελχισεδέκ, Μηθύμνης Καλλίνικος, Χίου *Ιγνάτιος, Σμύρνης *Ιάκωβος, Βάρνης Παρθένιος, *Αγαθονόλεως Μητροφάνης, Νέων Πατρῶν *Ανθιμος, ἀρχιεπίσκοπος Νιζίας καὶ Θερμίων *Αρσένιος.

*Εκ τοῦ ἀνωτέρω πατριαρχικοῦ σιγγιλίου πολλὰ ἔχομεν νὰ διδαχθῶμεν. Τοῦτο ἀπελύθη ὑπὸ τοῦ πατριαρχοῦ Πολυεύκτου, ἐπειδὴ δὲ συνέβη κατὰ

τὴν μακραίωνα ἱστορίαν τῆς μονῆς καὶ τὰς πολλὰς ἐθνικὰς δοκιμασίας ν' ἀπο-
λεσθῇ τὸ πρωτότυπον τοῦ σιγιλλίου, οἱ μοναχοὶ προσέφυγον εἰς τὸ πατριαρ-
χεῖον καὶ ἐπέτυχον τὴν ἐκδοσιν ἐπισήμου ἴσου, κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ
ἔτους 1624. Πολυπληθὴς πατριαρχικὴ Σύνοδος ὑπὸ τὸν πατριάρχην Κύριλ-
λον Α' τὸν Λούκαριν βεβαιοῖ περὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ ἀρχαίου κώδι-
κος, ἐξ οὗ ἐξεβλήθη τὸ ἴσον, ὁ ραθέντος παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν
συνοδικῶν, καὶ ἐπομένως περὶ τῆς γνησιότητος αὐτοῦ, ὄντος ἴσου ἀπαρ-
λάχκτως τοῦ ἴσου τοῦ πρωτοτύπου παλαιγενεοῦς σιγιλλιώ-
δους γράμματος (στ. 2-3)¹. Ἡ ἰδία πατριαρχικὴ Σύνοδος ἔνα μῆνα
πρὸ τῆς βεβαιώσεως τοῦ ἴσου, ἦτοι τὸν Μάιον τοῦ 1624, ἀνενέωσε τὴν σταυ-
ροπηγιακὴν ἀξίαν τῆς μονῆς Φιλοσόφου, ἀπολυθέντος νέου (τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)
σιγιλλίου, κυρουμένου ὑπὸ τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν καὶ πλήθους ἀρχιερέων.

Τὸ ἐνταῦθα ἐπανεκδιδόμενον ἴσον τοῦ πρωτοτύπου ἐξεδόθη τὸ πρῶ-
τον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ τῆς Λατινικῆς ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστη-
μίῳ Εὐθ. Καστόρχη, ἐκ Δημητσάνης προερχομένου καὶ ἐν τῇ σχολῇ αὐτῆς
μαθητεύσαςτος, γνωστοῦ δὲ διὰ τὴν εὐρυμάθειαν αὐτοῦ². Ἐκ τῆς πρώτης
ἐκδόσεως, ἣτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ περγαμνηνοῦ ἴσου, ἐγένοντο βραδύτερον
καὶ ἄλλαι, ὅχι πληρέστεραι³.

Ἡ περγαμνὴ παρουσιάζει εἰς τὸ σημεῖον τῆς χρονολογίας τοῦ πρωτο-
τύπου μικρὰν ὀπήν, ἣτις ἔφθειρε τὸ γράμμα τῶν μονάδων. Ὁ πρῶτος ἐκδό-
της⁴ ἀνέγνωσεν ἔτος ἀπολύσεως τοῦ γράμματος ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Πολυεύ-
κτου ς'νοβ' = 6472, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ σωτήριον 964, ὅπερ ἐν τούτοις

¹ Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐσώζοντο κώδικες παλαιότεροι τῆς Ἀλώσεως εἰς τὰ
ἀρχεῖα τοῦ Πατριαρχείου. Βλ. Γενναδίου Μ. Ἀραμπατζόγλου, μητρ.
Ἡλιουπόλεως καὶ Θείρων, Φωτίειος Βιβλιοθήκη, μέρ. Α', ἐν ΚΠόλει 1933, σελ.
θ'-ι'. Ὀλίγον βραδύτερον δὲν ἐσώζοντο κώδικες παλαιότεροι τοῦ ἔτους 1538. Βλ.
Δοσιθέου, πατρ. Ἱεροσολύμων, Περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχευσάντων,
ἐν Βουκουρεστίῳ 1715, σελ. 1169. Μαν. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, ἐν
ΚΠόλει [1890-1895], σελ. 565. Τοῦ αὐτοῦ, Κύριλλος ὁ Λούκαρις, «Ἐπετηρίς
Ἑταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν», τόμ. Α' (1938), σελ. 325.

² [Εὐθ. Καστόρχη], Περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ Ἑλληνικῆς Σχολῆς καὶ περὶ
τῶν καθιδρυτῶν καὶ πρώτων αὐτῆς διδασκάλων, ἐν Ἀθήναις 1847, σελ. 49 κέξ.

³ Αἱ γνωσταὶ ἡμῖν ἐκδόσεις τοῦ σιγιλλίου χρονολογικῶς εἶναι αἱ ἑξῆς: L.
Ross, ἐν τῇ ἐφημ. «Hallische Literaturzeitung», τόμ. I (1849), σελ. 811 κέξ. —
Κ. Σ. Πιττάκης], «Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς», ἔτ. 1854 (φ. 38), σελ. 1216-
1217. — Fr. Miklosich-J. Müller, Acta et diplomata Graeca medii aevi
sacra et profana, τόμ. V, Vindobonae 1887, σελ. 250-252. — I. Ν. Πρωτο-
παπᾶ, Ὁ μητροπολίτης Ἀνανίας καὶ ἡ Ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας, «Σπαρτιατικὸν
Ἡμερολόγιον», ἔτ. Ε' (1904), σελ. 75-78. Πρβλ. Περ. Γ. Ζερλέντη, Ἱστο-
ρικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου θαλάσ-
σης, τόμ. Α', ἐν Ἐρμουπόλει 1913/22, σελ. 193, ὑποσ. 3.

⁴ [Εὐθ. Καστόρχη], ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 52.

μετέγραψεν ὥς ἔτος 963. Ἐκτοτε πάντες ἀναγράφουν ἀσυνζητῆ ὥς ἔτος πρώτης μνείας τῆς Δημητσάνης καὶ ἰδρύσεως τῆς μονῆς Φιλοσόφου τὸ ἐσφαλμένως παραδοθὲν ἔτος 963¹. Ἐκ τῶν διαφορῶν ἐκδοτῶν τοῦ Ἰσου οἱ Miklosich καὶ Müller ἀντελήφθησαν τὸ ἐσφαλμένον τῆς χρονολογίας, ἀλλὰ μὴ ἰδόντες οἱ ἴδιοι τοῦτο καὶ θεωροῦντες ὀρθὴν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Καστόρχη, ἥτοι 964, ὑπέθεσαν ὅτι ἐσφαλμένη ἦτο ἡ ἰνδικτιῶν θ' καὶ προέτειναν τὴν διόρθωσιν αὐτῆς εἰς ζ', συμφωνοῦσαν πρὸς ἔτος 964, ἐνῶ ἡ θ' θ' ἀπῆτει ἔτος 966².

Ἐνεκα τούτου ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὀρθῆς χρονολογίας, καθ' ἣν ἀπελύθη τὸ σιγίλλιον, εἶναι δυσχερὲς. Ἐν πρώτοις τὸ ἀντίγραφον ἐπὶ κοινοῦ χάρτου ἀναγράφει σαφῶς ἔτος ἥτοι = 6475. Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2 ἔγγραφο, ὅπερ εἶναι σιγίλλιον τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, ἀνανεοῦν κατὰ Μάιον τοῦ 1624 τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν τῆς μονῆς, ἀναφέρεται (στ. 5) ὅτι τὸ σιγίλλιον τοῦ Πολυεύκτου ἀπελύθη πρὸ 657 ἐτῶν, ἥτοι 1624 — 657 = 967 + 5508 = 6475. Ὡσαύτως ἔτος 6475 ἀναγράφεται καὶ εἰς τὸ ἐν τῇ Νομικῇ Συναγωγῇ ἀντίγραφον. Πρὸς τὸ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτος τοῦτο 6475 ἀντιστοιχεῖ ἰνδικτιῶν ι'³ καὶ ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ 967, καθ' ὃ ἀσφαλῶς ἀπελύθη τὸ πρῶτον πατριαρχικὸν ὑπὲρ τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου σιγίλλιον. Ὑποθέτομεν λοιπόν, ὅτι πρέπει νὰ διορθωθῇ ἡ ἰνδικτιῶν⁴.

¹ Οὕτω π.χ. ὑπὸ Τάκη Χ. Κανδηλώρου, Ἡ Δημητσάνα, ἐν Ἀθήναις 1897, σελ. 11 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Γορτυνία, ἐν Πάτραις 1898, σελ. 42 κέξ., μεταξὺ ἄλλων μυθιστορηματικῆς ἀξίας εἰδήσεων ἀναφέρονται τὰ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, τοποθετούμενα εἰς τὸ ἔτος 963. — Ὡς ὀρθὸν τὸ ἔτος τοῦτο θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Μ. Ι. Γεδεώ, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 307, ὅστις ἠδύνατο ἐκ πολλῶν πηγῶν νὰ ἀρυσθῇ πληροφορία. Ἐκτοτε καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἀκολουθοῦν τὸν Καστόρχην, ὡς Βογιατζῆς, Λάμπρος, Ἀλεξόπουλος, Συναδηνός κλπ.

² Fr. Miklosich - J. Müller, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 462. Σφάλμα περὶ τὴν χρονολογίαν 964 ἢ 966 καὶ τὴν ἰνδικτιῶνα διακρίνει καὶ ὁ παρέχων περίληψιν γαλλιστί τοῦ ἐγγράφου V. Grumel, Les registres des actes du Patriarcat de Constantinople, τόμ. I, τ. β', Παρίσι 1936, σελ. 225 - 226. Ὁ ἴδιος ὑποθέτει, ὅτι ὑπάρχει μεταγενεστέρα προσθήκη εἰς τὸ σιγίλλιον τοῦ Πολυεύκτου, θεωρῶν ὅτι τὰ ἐν στ. 24 λεγόμενα, ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τὸν μητροπολίτην Παλ. Πατρῶν ἢ τὸν ἐπίσκοπον αὐτοῦ Λακεδαιμονίας, *μῆτε ἐιερὸν τινα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ μητροπολιτῶν*, ἀποτελοῦν ἀναχρονισμόν, ἐφ' ὅσον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους πλὴν τῶν μητροπολιτῶν Παλ. Πατρῶν καὶ Κορίνθου ἑτέρα μητρόπολις ἐν Πελοποννήσῳ δὲν ὑφίστατο. Ἐν τούτοις ἡ γενικῶς καὶ ἀορίστως χρησιμοποιουμένη φράσις αὕτη *μῆτε ἐιερὸν τινα τῶν ἐν Πελοποννήσῳ μητροπολιτῶν* (= ἀρχιερέων), πλὴν τοῦ ὅτι πιθανὸν εἶναι νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸν μητροπολίτην Κορίνθου μόνον, δυνατόν νὰ μὴ ἔχη καὶ κυριολεκτικῶς τετὴν, παρὰ ἀπλῶς καὶ μόνον πρὸς μείζονα ἔμφασιν τῆς παρεχομένης ἐλευθερίας εἰς τὴν μονήν.

³ Y. Gardthausen, Griechische Paläographie, τόμ. II, Λιψία 1913, σελ. 490 (πίνακες).

⁴ Πρβλ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Ζακυθινοῦ σημειούμενα, προτιμῶντος

Ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ ἀρχαιοπρεποῦς εἰσαγωγῆς τοῦ σιγιλλίου καταδεικνύεται, ὅτι ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία χρέος αὐτῆς ἐθεώρησε νὰ ἀπονεύμῃ τὸν δίκαιον ἔπαινον πρὸς τὸν ἰδρυτὴν τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου καὶ πάντα ἄλλον, ὅστις συντελεῖ εἰς ἐπικουρίαν τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων, δι' ὧν ἐπιδιώκεται ἡ ὠφέλεια τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ σωτηρία. Διὰ μέσου τῶν γενικοτήτων τῶν ἐκφράσεων τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ σιγιλλίου δύναται νὰ ἐξαχθῇ τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ ἀποφυγὼν τὴν βιοτικὴν αὐτοτορικυμίαν καὶ τῇ μονῇ προσδραμῶν, ὅστις τὸ 967 ἔτος, ὅποτε τὸ σιγιλλιον τοῦ Πολυεύκτου ἀπολύεται, ἡ δὲ γαληνιᾷ, ὡς χειμῶνος τοῦ βίου τῷ μονήρει βίῳ καθοριζόμενος κλπ., δὲν εἶναι εἰ μὴ ὑπαρκτὸν καὶ γνωστὸν πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἐπέχει νὰ ὀνομάσῃ ὁ πατριάρχης. Τὸ στενότατα πρὸς τὴν μονὴν συνδεόμενον πρόσωπον τοῦτο ὑπονοεῖται καὶ περαιτέρω, ἀποκαλούμενον *κοινωνὸς πρωτουργῶν τῇ χορηγίᾳ τῶν ἀναγκαίων*¹. Τὸ πρόσωπον τοῦτο εἶναι ἄξιον ἐγκωμίου, ἐὰν ἔκτισεν (ἔκτισε χάριν ἑαυτοῦ, ἐν κυριολεξίᾳ τοῦ ρ. δέμω) τὴν μονὴν καὶ εἰς αὐτὴν προσέφερεν ἀσφαλὴν κειμήλια, ἥτοι τὰ ἀναγκαῖα τῆς μονίμου καὶ διαρκοῦς ἱστορικῆς ζωῆς. Ἐπίσης ἐπιβάλλεται νὰ προστατευθῇ δι' ἰδιαιτέρας τιμῆς τιμωμένη ἡ μονὴ καὶ δι' αὐτῆς ἐπαξίως ν' ἀπονεμηθῇ πρὸς τὸν κτίτορα ἱερότης πνευματικῆς, ὥστε νὰ παρακινουῖνται καὶ ἄλλοι πρὸς τοιοῦτους σκοποὺς, κατὰ τὰ εὐθὺς κατόπιν προστιθέμενα.

Πρόκειται λοιπὸν πιθανώτατα περὶ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς μονῆς, ὅστις κατέληξεν ἐκεῖ καὶ περιεβλήθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, πρᾶγμα οὐχὶ ἀσύνηθες εἰς τοὺς βυζαντινοὺς αὐτοκρατορικοὺς καὶ ἀρχοντικοὺς οἴκους. Περισσότερας εἰδήσεις περὶ αὐτοῦ παρέχει ἐν συνεχείᾳ τὸ σιγιλλιον. Ἦτο οἰκεῖος τοῦ κρατίστου ἀγίου μου αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκά, λέγει ὁ Πολύευκτος, τοῦ ποθεινοτάτου υἱοῦ τῆς ἡμῶν μετριότητος. Εἶναι γνωστόν, ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκά μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου, ἀνδρὸς ἀγίου, ἀλλὰ σκληροῦ, ἀλλεπάλληλα ἐδημιουργοῦντο ἐπεισόδια² καὶ ἀμφίβολον εἶναι ἂν θὰ

μᾶλλον ὡς βασικὸν στοιχείου τὴν ἰνδικτιῶνα, ἀντὶ τοῦ ἔτους. D. A. Z a k y t h i n o s, Le despotat Grec de Morée, τόμ. Β', Ἀθήναι 1953, σελ. 155 - 156, 301 - 302.

¹ Πρωτουργός, ὡς ἐπίθ. ἔχει τὴν ἐννοίαν τοῦ πρώτου ἐνεργήσαντος, τοῦ πρώτου αἰτίου γενομένου ἔργου τινός, ἄρα ἰδρυτοῦ τῆς μονῆς ἐν προκειμένῳ. Ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἐπίθετον, ἀλλὰ μετοχὴ ἀλλαχοῦ μὴ ἀπαντῶντος ρ. πρωτουργῶ. Τὸ νόημα τῆς ὅλης φράσεως (στ. 9 - 10) εἶναι: καθὼς θεωρεῖται ἀναγκαῖον καὶ ἡμεῖς νὰ βοηθοῦμεν ἐκείνους ποὺ ἀναλαμβάνουν τέτοια ἔργα (δηλ. ν' ἀφήνουν τὴν ζωὴν μὲ τὰ βάσανα καὶ νὰ ἀράζουσιν εἰς τὸ μοναστήρι μὲ τὴ μοναξιά), ὡς βοηθῇ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ ζήτημα (νὰ πηγαίνουν ἐκεῖ ὅσοι διψοῦν διὰ γαλήνην) ὅχι μόνον ἐκεῖνος ποὺ ἔγινεν ἡ αἰτία τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς καὶ παίρνει μέρος εἰς τὴν χορηγίαν τῶν ἀπαιτήτων ἐφοδίων, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος κλπ.

² G. Sch l u m b e r g e r, Ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκάς, μετάφρ. Ι. Λαμπρίδου ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαργασῆ, μέρ. Α', ἐν Ἀθήναις 1905, σελ. 423 κἑξ. 431 κἑξ.

ἐγράφοντο τοιαῦται φιλόφρονες φράσεις τοὺς χρόνους ἐκείνους ὑπὸ τοῦ πατριάρχου εἰς ἐπίσημα πατριαρχικά γράμματα. Ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς λοιπὸν ἐπέτυχε τὴν περιβολὴν αὐτῆς διὰ πατριαρχικῶν προνομίων βραδύτερον καὶ δὴ περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Φωκά. Ὡνομάζετο οὗτος Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, ἦτο φύσεως ἀγαθῆς καὶ περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὴν περὶ τὰ θεῖα φροντίδα, προσεπωνυμεῖτο φιλόσοφος καὶ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ βασιλέως πρωτασηκρήτις (στ. 15).

Ἐν πρώτοις ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι, ὅτι οἰκογένεια Λαμπάρδου καὶ διὰ τῆς λατινικῆς καταταλήξεως -pullus¹ Λαμπαρδοπούλου ἐξακολουθεῖ ὑφισταμένη μέχρι σήμερον ἐν Δημητσάνῃ, ὑπῆρξε δὲ ἡ πασῶν ἐπιφανεστάτη διὰ μέσου τῶν αἰώνων, γεννήσασα προὔχοντας ἐν τῷ τόπῳ καὶ διαπρεπεῖς ἀρχιερεῖς². Ἐπομένως οὐδεμία ἀμφιβολία γεννᾶται, ὅτι ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς ἦτο δημητσανίτης. Ἡ γνωστὴ βυζαντινὴ οἰκογένεια Λα(μ)παρδᾶ, ἐξ ἧς ἄξιοι λόγου ὑπῆρξαν οἱ στρατηγοὶ Ἀνδρόνικος καὶ Μιχαήλ, κατὰ τοὺς IB' - IΓ' αἰῶνας³, χρονικῶς ἀφίσταται ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴν τῆς μονῆς Φιλοσόφου, ἔτι δὲ περισσότερον ἀπέχει ἢ ἐκ Κρήτης οἰκογένεια Λαμπάρδου, ἐξ ἧς προσέρχονται γνωστοὶ ἀγιογράφοι, ὥστε πᾶς μετ' αὐτοῦ συσχετισμὸς νὰ εἶναι ἔργον δύσκολον. Ἐκ τῆς γλωσσικῆς ὅμως ἐξετάσεως τὸ ὄνομα Λαμπάρδης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθῇ ἐλληνικόν. Ἰσως ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἐθνικὸν Λομβαρδός, εὐχερῶς δ' ἐνθυμίζει τοὺς γερμανικῆς καταγωγῆς Λογγοβάρδους (ἄλλως Λαγγοβάρδους, Λογγιβάρδους), οἵτινες, καθ' ἃ πιστεύεται, οὕτως ἀπεκλήθησαν ἐκ τοῦ μακροῦ γενείου, ὅπερ ἔφερον (lang - bart), εἰς τὴν βυζαντινὴν δὲ Ἰταλίαν ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὰ μέσα τοῦ V' αἰῶνος, ἀπειλήσαντες πολλὰκις τὴν Ἰταλίαν ὁλόκληρον καὶ καταστάντες μάστιγες τῶν βυζαντινῶν χωρῶν, μέχρις ὅτου ὁ Καρολομάγνος τοὺς ὑπέταξεν ὀριστικῶς, λήγοντος τοῦ Η' αἰῶνος. Τότε ἠναγκάσθησαν νὰ διασπαροῦν, εἰς διαφόρους χώρας, ὅπου ἐδημιούργησαν ἀξιόλογον ἐμπόριον, τραπεζιτικὰς ἐργασίας κλπ.

Καίτοι οὐδεμία ρητὴ ἱστορικὴ μαρτυρία ὑπάρχει, θὰ ἡδύνατο νὰ ὑποστηριχθῇ ἡ εἰκασία, ὅτι πιθανῶς ἐκ τῶν μακρογενεῶν ἐκείνων προσφύγων τινὲς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τελικῆς αὐτῶν διασπορᾶς, ἢ καὶ προηγουμένως κατὰ τὴν περίοδον τῶν κατὰ τοῦ Βυζαντίου ληστρικῶν ἐπιδρομῶν, ἔφθασαν μέχρι Πελοποννήσου. Σποραδικαὶ μετακινήσεις βαρβαρικῶν πληθυσμῶν εἰς

¹ Γ. Χατζιδάκι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1907, σελ. 637. Δ. Η. Οἰκονομίδου, Τὰ σύνθετα εἰς -πουλλος, -πουλλον καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν, < Ἀρχεῖον Πόντου >, τόμ. Η' (1938), σελ. 59 κἑξ.

² Τάσου 'Αθ. Γριτσοπούλου, Ὁ Στασινὸς τῆς Ἀκοβας καὶ ἡ οἰκογένεια Λαμπαρδοπούλου τῆς Δημητσάνης, < Ἑλληνικά >, τόμ. ΙΓ' (1953), σελ. 129 κἑξ.

³ Περὶ τῆς οἰκογενείας Λαπαρδᾶ βλ. V. Laurent, Sceau d'Andronic Lapardas, sébaste ἐν τῷ < Echos d'Orient >, τόμ. XXXI (1932), σελ. 338 κἑξ. καὶ δὴ 343 - 344.

τὰς ἀραιῶς κατοικημένας ἐλληνικὰς περιοχάς, οἷα μάλιστα ἦτο ἡ Πελοπόννησος, ἐγίνοντο πολλάκις ἐν καιρῷ εἰρήνης, ἄγνωστοι ἢ μὴ μνημονευόμεναι ὑπὸ τῶν βυζαντινῶν ἱστορικῶν. Καὶ ἐγίνοντο κυρίως κατὰ τοὺς Γ΄-Θ΄ αἰῶνας, πρὸ τῆς μεγαλυτέρας γνωστῆς σλαβικῆς ἐποικίσεως τῶν μέσων τοῦ Η΄ αἰῶνος. Ἐγκαταστάσεις τοιούτων βαρβάρων ἦσαν πολλαπλῶς ὠφέλιμοι διὰ τὸν ἑλληνικὸν χῶρον, κυριώτατα διότι ἐπυκνοῦτο ὁ πληθυσμὸς ἀκινδύνως, ἐνῶ δὲ δι' ἐπιγαμιῶν οἱ εἰρηνικῶς ἐγκαθιστάμενοι ἐδέχοντο τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, συγχρόνως ἀπέβαινον ζωτικά στοιχεῖα ἐντὸς τῶν κόλπων αὐτοῦ. Μία τοιαύτη λομβαρδο-ελληνικὴ οἰκογένεια θ' ἀφομοιοῦτο σὺν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου πρὸς τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν πολὺ φυσικώτερον, ἀπὸ ὅ,τι συνέβη εἰς εὐρείαν κλίμακα βραδύτερον μὲ τὴν σλαβικὴν ἐν Πελοποννήσῳ ἐγκατάστασιν, τὴν ἀλβανικὴν μετὰ ταῦτα καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον μὲ τὰ ὑπολείμματα ξένων ἐπιδρομέων Φράγκων, Ἑνετῶν, Ἀλβανῶν καὶ Τούρκων, ὧν πολλοὶ ἐξηλληνίσθησαν καὶ ἐξεχριστιανίσθησαν μέσα εἰς τοὺς κόλπους τοῦ ἑλληνισμοῦ κατὰ τὴν μακροχρόνιον ὑποδούλωσιν αὐτοῦ, ἀφομοιωθέντες πλήρως μετ' αὐτοῦ.

Ἄν λοιπὸν Λομβαρδὸς τις εὐρέθῃ ἐν Δημητσάνῃ κατὰ τοὺς πρώτους βυζαντινοὺς αἰῶνας, πολὺ φυσικὸν καὶ εὐλογον θὰ ἦτο νὰ ὀνομάζεται διὰ τοῦ ἐθνικοῦ του ὀνόματος ὑπὸ τῶν ἐντοπίων, καθ' ὃν τρόπον ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ Ἀλβανὸς π.χ. προῆλθε κατ' ἄλλην ἐποχὴν ἐπώνυμον Ἀρβανίτης καὶ Ἀρβανιτόπουλος. Τρόπον τινὰ συνέχειαν τῆς τοιαύτης παραδόσεως ἐν Δημητσάνῃ ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς, ὅτι ἄνθρωποι ἐγκαθιστάμενοι ἐξ ἄλλων χωρίων καὶ συνήθως κατόπιν ἐπιγαμίας πολιτογραφούμενοι εἰς τὴν νέαν πατρίδα, γίνονται ἐφεξῆς γνωστοὶ διὰ παρωνυμίων, δηλούντων τὴν προέλευσιν αὐτῶν, εἴτα δὲ καθισταμένων οἰκογενειακῶν ἐπώνυμων, τῶν πραγματικῶν τοιούτων λησμονουμένων ἐν τῷ μεταξύ, ἔνεκα τῆς συχνῆς χρήσεως τῶν προσθετῶν. Οὕτω σήμερον δημητσανῖται, περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ὁποίων οὐδεμία ἀμφισβήτησις δύναται νὰ ἐγερθῇ, φέρουν τὰ ὀνόματα Κυπραῖος, Ρεκουνιώτης, Ραφτιώτης, Ραδαῖος, Σύριος, Τσάκωνας, Μανιάτης, Μαλεβίτης κλπ. Ἐκ τούτων τὰ τελευταῖα εἶναι γεννήματα τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας καὶ δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν, εἰ μὴ διὰ τῶν ἀνωτέρω συλλογισμῶν.

Κατὰ ταῦτα τὸ ἐπώνυμον Λαμπάρδης φαίνεται ἐξηλληνισμένος τύπος ἐθνικοῦ τινος ὀνόματος, σχετιζομένου πρὸς τοὺς ἀνωτέρω Λομβαρδοὺς ἢ Λογγοβάρδους, ἐκ συμφυρμού τῶν δύο ὀνομάτων καὶ ἀφομοιώσεως τοῦ ἀτόνου α τῆς συλλαβῆς Λα(μ)- πρὸς τὸ α τῆς συλλαβῆς βαρ- (μπαρ-) προελθόν, συμφώνως πρὸς ἰσχύοντας γλωσσικοὺς κανόνας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Γόνος τοιαύτης τινὸς οἰκογενείας ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος. Ὁ πρὸ αὐτοῦ βίος τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ ἦτο ἀρχαιότερος τοῦ αἰῶνος, τῆς δὲ πολίχνης ἔτι μάλλον, γνωστοῦ ὄντος ὅτι αὕτη διεδέχθη τὴν παρακμάσασαν ἀρχαίαν πόλιν Τεϋθιν ἱκανὰ ἔτη μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἀσφα-

λῶς εἰς τὸ ξενικὸν τοῦ ἀνδρὸς ὄνομα βασιζόμενος ὁ Hertzberg ὑπεστήριξεν, ὅτι οὗτος κατήγετο ἐκ τῶν δυσμικῶν χωρῶν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους¹. Ἄν ὅμως τοῦτο ἦτο ἀληθές, θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη δεκτὸν ὅτι μεταξὺ Δημητσάνης καὶ Λαμπαρδοπούλου οὐδεμία σχέσις ὑπῆρχε καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει νὰ ἐξηγηθῇ, πῶς ἕνας τοιοῦτος ἰσχυρὸς λόγιος καὶ σημαίνων βυζαντινὸς ἔφθασεν εἰς τὴν ἀπόμερον πολίχνην καὶ ἐκ τίνων λόγων ὠρμήθη νὰ ἰδρῶσῃ μονὴν εἰς τὴν λίαν δυσπρόσιτον θέσιν τῆς Μονόπορης². Περὶ τοῦ ἀντιθέτου ὑπάρχουν σοβαρὰ ἐπιχειρήματα, ὅτι τὴν θέσιν ἐπέλεξεν ἡ ἑλξις τῆς ἐκεῖθεν καταγωγῆς, ἡ γοητεία τῆς προσφιλοῦς γενετείρας καὶ ἡ ἐπὶ χίλια ἔτη ἔκτοτε ὑπαρξίς τῆς καὶ πρότερον ὑπαρχούσης οἰκογενείας Λαμπάρδη, ἐν διαρκεῖ ἀκμῇ μέχρι τῆς σήμερον.

Ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος εἰς τὸ ἐκδιδόμενον πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου προσωνυμεῖται φιλόσοφος, ἐκ τῆς προσωνυμίας δὲ ταύτης εὐθὺς ἀμεσῶς ἀπεκλήθη ἡ μονὴ καὶ μέχρι σήμερον ἀποκαλεῖται τοῦ Φιλοσόφου. Βεβαίως εἰς τὴν βυζαντινὴν περιόδον φιλόσοφοι ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ὀνομάζονται οἱ μοναχοί³, ἀλλὰ καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου φιλόσοφοι καὶ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ὀνομάζονται, ὁ δ' ἐπὶ κεφαλῇς αὐτῶν, ὁ πρῦτανις ἃς εἵπωμεν, ἀποκαλεῖται ὕπατος τῶν φιλοσόφων, οἷος ὁ γνωστὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πανεπιστημίων Μιχαὴλ Ψελλός, ὁρισθεὶς τοιοῦτος ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ Φιλολογικῇ Σχολῇ⁴. Ἦτο λοιπὸν ἀπλοῦς λόγιος ἡ πανεπιστημιακὸς διδάσκα-

¹ G. Hertzberg, 'Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἀρχαίου βίου μέχρι σήμερον, μετάφρ. Π. Καρολίδου, τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1906, σελ. 365.

² Τὸ μέχρι σήμερον σωζόμενον τοπωνύμιον Μονόπορη ἀποδίδεται εἰς ὁλόκληρον τὴν περὶ τὴν μονὴν περιοχὴν, ἰδίᾳ μάλιστα εἰς τὴν ἀντικρινὴν αὐτῆς πλευράν, πρὸς τὴν ἀνατολικὴν ὁχθὴν τοῦ Λουσίου, ἔνθα ἡ ἀτραπὸς μόλις ἐπιτρέπει τὴν διάβασιν πεζοῦ μόνοι. Ἐντεῦθεν καὶ ἐπίθετον μονοπορήσιος — ὁ ἐκ Μονόπορης προερχόμενος, ὁ διαβίων εἰς περιοχὴν τῆς Μονόπορης, ὅπου διαχειμάζουν ποιμένες. Ἡ λέξις Μονόπορη ἐκ τοῦ μόνος+περᾶν, καθ' ὃν τρόπον μονεμβασία = μόνῃ ἔμβασις σχηματισθεῖσα εἶναι ἀθησαύριστος εἰς τὸ Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσης τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

³ Du Cange, Glossarium ad scriptores mediæ et infimæ Græcitatæ..., τόμ. Β', Lugduni 1688, σελ. 1678.

⁴ Αὐτόθι, τόμ. Α', σελ. 304, ἐν λ. διδάσκαλος, σελ. 535, ἐν λ. καθηγητής. Βλ. καὶ Ch. Zervos, Michel Psellos, Paris 1920, σελ. 90 κέξ. — Ἀνδρ. Ἀνδρεάδου, Ἡ στρατολογία τῶν ὑπαλλήλων καὶ τὰ πανεπιστήμια εἰς τὴν βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν, μετάφρ. Γ. Σ. Μαριδάκη, « Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν », τόμ. Ζ' (1927), σελ. 348. Πρβλ. Ἀ. Μ. Ἀνδρεάδου, Le recrutement des fonctionnaires et les universités dans l'empire byzantin, ἐν Ἀνδρέου Μ. Ἀνδρεάδου, Ἔργα, τόμ. Α', Ἀθήναι 1938, σελ. 551 κέξ. Πρβλ. Fr. Fuchs, Die höheren Schulen von Konstantinopel im Mittelalter,

λος ὁ Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος; Ἀλλὰ φιλόσοφος ἐπωνυμεῖται ἐν τῷ γράμματι πομποδῶς καὶ ἐπισήμως καὶ ὁ ἀναπόσπαστος οὗτος τίτλος προσθίεται βάρος καὶ κύρος πολὺ εἰς τὸν ἄνδρα, ὁ ὁποῖος εἶναι δημόσιος καὶ ἐπιφανής, τετιμημένος μὲ ἀξίωμα πολιτικόν. Διότι εὐθὺς ἀμέσως προστίθεται (στ. 15) ἐν τῷ σιγίλλῳ, ὅτι ὁ Λαμπαρδόπουλος ἦτο πρωτασηκρῆτις¹, πρωθυπουργὸς εἰπεῖν τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ. Ὁ ἔνδοξος στρατηγὸς τοῦ Βυζαντίου, αὐτοκράτωρ γενόμενος, φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἐμπιστευτικὴν ταύτην θέσιν προσέλαβεν ἄνθρωπον τῆς ἐμπιστοσύνης του, οἰκειὸν αὐτῷ, ὥς ἀναφέρεται ἐν τῷ σιγίλλῳ (στ. 14), πρότερον οὐχὶ ἄσημον ὄντα, ἀλλ' ex officio τοῦλάχιστον καὶ ἐκ μορφώσεως ἄξιον καὶ κατάλληλον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον, ἐπέλεξεν ἄλλαις λέξεσιν ἄνδρα φιλόσοφον, ἥτοι ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τῆς αὐτοκρατορίας ἐκπαιδεύσει διαπρέποντα.

Δύσκολον εἶναι νὰ καθορισθῇ ὁ ἀκριβὴς χρόνος, καθ' ὃν ὁ Λαμπαρδόπουλος ἐχρημάτισε πρωτασηκρῆτις τοῦ Φωκᾶ. Γνωστὸν εἶναι, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 963, ἡ περὶ τὸν εὐνοῦχον Ἰωσήφ Βρίγγαν κυβερνώσα τὸ Βυζάντιον φατρία, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος Ρωμανοῦ Β', κατωχυρώθη περὶ τὴν βασιλομήτορα Θεοφανώ, τὴν Σύγκλητον καὶ τὸν πατριάρχην Πολύευκτον. Κατὰ τὴν διανομὴν τῶν ὑπουργημάτων διετηρήθη ὥς λογοθέτης τοῦ δημοσίου δρόμου Μιχαὴλ ὁ πρύτανις, πρωτασηκρῆτις δὲ Συμεὼν ὁ πατρικίος². Θὰ ἡδυνάτο τις νὰ νομίσῃ, ὅτι ἅμα ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον ὁ Νικηφόρος προσέλαβεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν καὶ ἐμπιστευτικὴν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν ἄνδρα οἰκειό του καὶ ἐκ τοῦ κύκλου τῆς ἀνωτάτης διανοήσεως προερχόμενον, τοῦτο μὲν ἵνα οὗτος ἐπιβληθῇ διὰ τῆς ἀκτινοβολίας του ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ θέσει κατὰ τὴν ἀνώμαλον περίοδον τῆς ἀνόδου τοῦ Φωκᾶ εἰς τὸν θρόνον, τοῦτο δὲ ἵνα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ἀπαλλαγῇ ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ πατρικίου Συμεών, ὅστις συνέπραττε μετὰ τοῦ ἐχθροῦ του Βρίγγα. Καὶ πρᾶ-

ἐν «Byzantinisches Archiv», Heft 8 (Berlin 1926). F. Miklosich - J. Müller, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 462.

¹ Primus à secretis, primus secretarius, πρῶτος τῶν σεκρέτων, τῶν βασιλικῶν γραμματέων, ὁ ἐξ ἀπορρήτων γραμματεὺς τοῦ αὐτοκράτορος. Du Cange, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Α', σελ. 137-138, ἐν λ. ἀσηκρῆτις. Σχετικὴ εἶναι ἡ μελέτη τοῦ Stein, Untersuchungen zur spätbyzantinischen Verfassung und Wirtschaftsgeschichte, ἐν «Mitteilungen zur osmanischen Geschichte», τόμ. II (1926), σελ. 1-62. Διεξοδικώτερον περὶ πρωτασηκρητῶν γράφει ὁ αὐτὸς Stein, ἐν Untersuchungen über das Officium der Prætorianerpræfectur seit Diocletian, Βιέννη 1922, ἀλλὰ δὲν ἔχει κατάλογον πρωτασηκρητῶν.

² G. Schlumberger, Ὁ αὐτοκράτωρ Νικηφόρος Φωκᾶς, μετάφρ. Ι. Ααμπρίδου, μέρ. Α', ἐν Ἀθήναις 1905, σελ. 301-302. — Εἶναι δ' οὗτος ὁ γνωστὸς Συμεὼν ὁ μεταφραστὴς, περὶ οὗ βλ. Ν. Β. Τωμαδάκη, Εἰς Συμεῶνα τὸν Μεταφραστὴν, «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. ΚΓ' (1953), σελ. 113 κέξ., 130.

γματι μὲν ὁ Νικηφόρος, εὐθὺς ὡς ἐγκατέστη, προέβη εἰς πρωτεύοντάς τινας διορισμούς¹, ἀλλὰ τὴν διάλυσιν τῆς κυβερνώσης πατρίδος δὲν τὴν ἐπέτυχεν. Οὕτως, ὁ πατρίκιος Συμεὼν παρέμεινε πρωτασηκρήτης, ἀπαντᾷ δὲ τοιοῦτος κατὰ τὸ ἔτος 964, γνωστὸς συντάκτης τῆς περιφήμου νεαρᾶς τοῦ Νικηφόρου Φωκᾶ, *περὶ τοῦ μὴ γίνεσθαι νέα μοναστήρια καὶ γηροκομεῖα*, ἣτις κατηργήθη βραδύτερον, τὸ ἔτος 1003, ὑπὸ Βασιλείου Β'². Ἐπίσης ἀπαντᾷ τὸ 967 συντάκτης ἐτέρας νεαρᾶς τοῦ Φωκᾶ, *περὶ τοῦ προτιμαῖσθαι τῶν πενήτων τοὺς δυνατούς, εἰς ἐξώνησιν τῶν παρὰ τῶν δυνατῶν πιπρασκομένων*³.

Ἡ ἐν τῷ σιγίλλῳ εἰδησις, ὅτι ὁ Λαμπαρδόπουλος ὑπῆρξεν οἰκεῖος τοῦ αὐτοκράτορος καὶ διετέλεσε πρωτασηκρήτης αὐτοῦ, καίτοι μὴ ἐπιβεβαιουμένη ἐξ ἄλλων πηγῶν, εἶναι ἀσφαλεστάτη. Κατόπιν δὲ τῶν ἀνωτέρω, χρόνος καθ' ὃν ἐχρημάτισε πρωτασηκρήτης, δύναται νὰ εἶναι ὁ μεταξὺ τῶν ἐτῶν 964-967.

Ἦδη γεννᾶται τὸ ἐρώτημα, πότε ὁ Ἴω. Λαμπαρδόπουλος ἰδρυσεν τὴν μονὴν τῆς Θεοτόκου, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου, ἣν διὰ τὴν τοῦ φιλοσόφου ἐπωνυμίαν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου ἐκάλεσαν μετὰ ταῦτα (στ. 17); Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δύσκολος. Πάντως ἰδρύθη πρὸ τοῦ ἔτους 964, ὅτε ἤρχισεν ἰσχύουσα ἡ νεαρά τοῦ Φωκᾶ, ἣτις ἐμνημονεύθη ἀνωτέρω συνταχθεῖσα ὑπὸ Συμεὼν τοῦ πατρικίου, δι' ἣς ἀπηγορεύετο ἡ ἀνέγεισις νέων μοναστηρίων καὶ ἣς τόσον προσφάτου δύσκολος θὰ ἦτο ἡ καταπάτησις ὑπὸ δημοσίου ἀνδρός. Καὶ ναὶ μὲν ἐν στ. 22 τοῦ σιγίλλου ἡ μονὴ χαρακτηρίζεται ἀρτίως ἀνεγερεθεῖσα ἐκ βάρθρων αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἔννοια τοῦ ἐπιρρηματος ἀρτίως δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς καὶ δυνατόν νὰ σημαίῃ καὶ πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν, π.χ. 7-10, ἀν ληφθοῦν ὑπ' ὅσιν δύο τινά. Πρῶτον, ὅτι εἰς τὸν ἀπόκρημνον βράχον τῆς Μονόπορης, ὅπου τὰ πολύτιμα ὄλικα ἐνὸς ἐξαίρετου ἔργου μετεφέροντο ἀπὸ ἀποστάσεως μεγαλυτέρας τοῦ χιλιομέτρου ἐπὶ τῶν ὤμων τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἔργον τοῦτο ἦτο λίαν δυσχερὲς καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συνετελέσθῃ συντόμως. Καὶ δεύτερον, ὅτι χρόνος σχετικῶς ἱκανὸς ἀπητήθη ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς μέχρι τῆς ἀπολύσεως τοῦ πρώτου σιγίλλου (967), διὰ νὰ δικαιολογηθῇ ἡ παρὰ τῷ λαῷ ἐπικράτησις τῆς ἐπωνυμίας τοῦ Φιλοσόφου, ἣτις καὶ ἐν τῷ σιγίλλῳ ἀναφέρεται, ὡς μετὰ ταῦτα γενομένη.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἐνωρίτερον τοῦ ἔτους 960 ἰδρύθη ἡ μονή, ὅτι ὁ ἰδρυτὴς αὐτῆς ἦτο φιλόσοφος τότε καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ λαὸς ἐπωνόμασε τὴν μονήν, ὅτι γενόμενος πρωτασηκρήτης τοῦ αὐτοκράτορος Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ μεταξὺ

¹ G. Schlumberger, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 414-415.

² Αὐτόθι, σελ. 445. — Zachariæ A. Lingenthal, *Jus Græco-Romanum*, μέρ. III, Λιψία 1862, σελ. 292. — *Ἑκδ. Ζέπων*, τόμ. Α' (1931), σελ. 249 κέξ.

³ G. Schlumberger, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 453. — Zachariæ A. Lingenthal, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 296-297. *Ἑκδ. Ζέπων*, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σελ. 253 κέξ.

τῶν ἐτῶν 964 - 967 ἐπέτυχε τῆς πατριαρχικῆς προνομίας τὴν κατοχύρωσιν διὰ τοῦ σιγγιλίου τοῦ Πολυεύκτου, κατ' Αὐγουστον τοῦ ἔτους 967 καὶ τέλος ὅτι πιθανώτατα ὁ ἰδρυτὴς τῆς μονῆς ἀπομακρυνθεὶς τῶν ἐγκοσμίων ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ μονήν, εἰς ἣν καὶ ἰδρῶν αὐτὴν ἴσως εἶχεν ἀποβλέπει.

Πέραν τῶν ἐρευνηθέντων σημείων τοῦ ἐκδιδομένου πατριαρχικοῦ γράμματος, ἄξια ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος εἶναι καὶ τὰ ἀκόλουθα. Ἡ ἰδρυσις τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου καὶ ἡ περαιτέρω ἐντὸς τῶν πνευματικῶν καὶ ἐθνικῶν πλαισίων μακρὰ δρᾶσις αὐτῆς ἀφορμῶνται ἀπὸ μίαν περίοδον βαρβαρικῶν μετακινήσεων, ἐγκαταστάσεων καὶ ἀνωμαλιῶν εἰς Πελοπόννησον, ἀκριβῶς δὲ ἡ ἰδρυσις τῆς μονῆς ἀπὸ ἐξέχον πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν πρόσωπον τῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἡ περαιτέρω μακροαίων αὐτῆς ἀκμὴ ἀπαντοῦν εὐγλώττως τόσον εἰς τὰ περὶ διατηρήσεως τῶν κατοίκων τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν εἰς πρωτόγονον κατάστασιν ἐν μέσῳ δεκάτῳ αἰῶνι, ὅσον καὶ περὶ συμμείκτων λαῶν ἔνεκα τῶν σλαβικῶν ἐπιδρομῶν κλπ. Καθ' ἣν ἐποχὴν ἰδρύεται ἡ μονὴ ἐκκλησιαστικῶς ἡ κεντρικὴ Πελοπόννησος ἐξαρθᾶται ἀπὸ τὸν μητροπολίτην Πατρῶν, ἔχοντα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων καὶ τὸν Λακεδαιμονίας (βλ. καὶ στ. 16, 20, 24 τοῦ σιγγιλίου)¹. Ἡ πατριαρχικὴ κατοχύρωσις τῆς μονῆς ἐξασφαλίζει αὐτὴν ἀκριβῶς ἀπὸ τὰς τυχὸν αὐθαιρεσίας τοῦ μητροπολίτου καὶ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ. Ἡ ἀσκησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας διεξήγετο τακτικῶς ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ αὐτῆς ἡθέλον ν' ἀποφύγουν οὗτοι τὰς ὑπερβασίας. Οὕτως, ἀπερίσπαστοι ἐφεξῆς ἡδυνήθησαν νὰ ὁδηγήσουν τὸ μοναστήριόν των εἰς περιωπὴν, εἰς τὸν τομέα τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς μάλιστα.

2²

Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

¹² ≠ Τὸ εἰς μείζονα ἰσχὺν ἐπιβεβαιοῦσθαι τὰ τῶν πρὸ ἡμῶν π(ατ)ριαρχ-

¹ Ἡ μητρόπολις Παλ. Πατρῶν, προαχθεῖσα ἀπὸ ἐπισκοπῆς μετὰ τὸ σπουδαῖον γεγονός τῆς μεγάλης νίκης τοῦ Νικηφόρου Α' κατὰ τῶν Σλάβων, ἀρχομένου τοῦ Θ' αἰῶνος, περιέλαβεν ἐπισκοπὰς τρεῖς, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Λακεδαιμονίας. Ἡ δὲ ἐπισκοπὴ Λακεδαιμονίας προήχθη τὸ ἔτος 1082 εἰς μητρόπολιν ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ. M. L e Q u i e n, Oriens Christianus, τόμ. II, Παρίσιοι 1740, στ. 189. — G. P a r t h e y, Hieroclis Synecdemus Græcæ episcopatum, Βερολίνον 1866, σελ. 119 - 120. — K. H o p h, Griechenland im Mittelalter, ἐν τῇ Allgemein. Encyclop. d. Wissench. τῶν Ersch καὶ Gruber, τόμ. 85, σελ. 99 κέξ. — Βραδύτερον ἡ Δημητσάνα ἀπετέλεσεν ἰδίαν ἀρχιεπισκοπὴν, περὶ ἧς βλ. Τάσου Ἀθ. Γρίτσου, «Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου», «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», τόμ. Κ' (1950), σελ. 209 κέξ.

² Περγαμηνὴ μετὰ ὁπῶν καὶ σχισμῶν, μὴ φέρουσα βούλλαν. Διαστ. 0,67 x 0,613

χῶν γράμματα, ὅσα τοῦ ὀρθοῦ ἔχονται λόγον, οὐδὲν ἀπεικός ἐστι. Τῆς τε γὰρ ἀνθρωπίνης μνήμης ὀλισθηρᾶς, εἴτε ἐδολίσθου ὑπαρχού(σης), τῆς τε ζωῆς βραχεί(ας) ἡμῶν, τὸ μ(έν) γρα³φῇ παραδίδοσθαι τὰ πρατιόμενα ἀναγκαῖον καθέστηκε. Τὸ δ' αὖ τὰ γραφέντα ἐπικυροῦσθαι κ(αί) ἀνανεοῦσθαι πάντως κ(αί) τοῦτο χρήσιμον. Εἰ μὴ γὰρ τὰ ἡμῖν πρατιόμενα ἐγράφοντο, τῇ λήθῃ ἂν παρεδίδοντο, εἰ δὲ πάλιν μὴ ἐπεβεβαιοῦντο, ⁴ οὐκ ἂν μείζονα τ(ήν) διαμονήν κ(αί) τ(ήν) δύναμιν ἐλάμβανον. Ἐπειδ(ὴ) τοίνυν ἐνεφανίσθη τῇ ἡμῶν μετριότη(η)τι, συνοδικῶς προκαθημέ(ν)η, ἴσον γράμμ(α)τος σιγγιλίου, ἐγγεγραμ(μέν)ον ἐν παλαιῷ μεμβρίνῳ κώδικι τ(ῆς) καθ' ἡμ(ᾶς) τοῦ Χ(ριστοῦ) Μεγάλης Ἐκκλησί(ας), δι' οὗ ἐφάνη διαρρηδῆν κ(αί) ⁵ ἐμαρτυρήθη, ὡς πρὸ ἐξακοσίων πεντήκοντα ἐπτά χρόν(ων) ὁ ἐπὶ τ(ῆς) βασιλεί(ας) τοῦ τότε ἀοιδίμου βασιλέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ κ(αί) Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρωτασκηρῆτις, θείῳ ζήλῳ κ(αί) ἔρωτι κινηθεὶς, ἀδεία κ(αί) θελήμα(τι) τοῦ π(ατ)ριαρχ⁶ γένοντος τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κυρίου Πολυεύκτου, πλείστοις ἀναλώμα(σι) κ(αί) δαπάναις ἀνήγειρεν ἐκ βάθρ(ων) κ(αί) ἐξ αὐτῶν θεμελί(ων), τὴν κ(α)τ(ὰ) τ(ήν) Πελοπόννησον, ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν, ἐν τῇ ἐνορίᾳ τ(ῆς) ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας), τῇ τοποθεσίᾳ Μονοπόρου, ἐγ⁷ γὰρ χώρ(ας) Δημητζάνης, θεί(αν) κ(αί) ἱερὰν μονήν τ(ῆς) Παναγί(ας) μου Θεοτόκου κ(αί) ἀειπαρθένου Μαρτί(ας), τὴν διὰ τ(ήν) ἐπωνυμί(αν) τοῦ φιλοσόφου μονήν τοῦ Φιλοσόφου ἐπικεκλημ(έν)ην, καθιερωθεῖσαν πρότ(ε)ρον ἐπὶ π(ατ)ριαρχικῷ σταυροπηγίῳ, διὰ τῶν συνήθ(ων) εὐχῶν κ(αί) τοῦ ἀπ' ἐντεῦθεν πεμπομένου ⁸ ἐκεῖσε Τιμίου Σταυροῦ κ(αί) πηγνυμ(έν)ου ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ εἶναι μὲν ἐν τῇ π(ατ)ριαρχικῇ περιωπῇ κ(αί) ἐξουσίᾳ, εὐρίσκεσθαι δὲ εἰς τὸ μετέπειτα ἀνερόκλητον, ἀτελῆ τε κ(αί) ἀσύδοτον, ὡς πατριαρχικὸν σταυροπήγιον κ(αί) κ(α)τ(ὰ) πάντα ἀνεπηρέαστον παρὰ τε τ(οῦ) ἐκεῖ ἀρχι⁹ερατεύοντος κ(α)τ(ὰ) καιροὺς Παλαιῶν Πατρῶν κ(αί) τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ Λακεδαιμονί(ας) κ(αί) παρὰ παντὸς ἄλλου προσώπου ἱερωμ(έν)ου ἢ λαϊκοῦ, ἅμα τοῖς ὑπ' αὐ-

μ., τὸ δὲ κείμενον εἰς διαστ. 0,29×0,52 μ. Τὸ γράμμα εἶναι ἀνέκδοτον, ἀλλ' ἔχει γνωσθῇ διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 333 πατρ. κώδικος, ὁπόθεν ἐλήφθησαν αἱ ὑπογραφαί. Μη ν ᾱ Δ. Χ α μ ο υ δ ο π ο ὑ λ ο υ, Ἀρχιερατικαὶ ἐναλλαγαί, « Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια », τόμ. Β' (1882), σελ. 668. Παρατηρητέαι ὁμως αἱ μεταξὺ τῶν τοῦ κώδικος καὶ τοῦ γράμματος ὑπογραφῶν διαφοραί. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν τοῦ σιγγιλίου ὑπογραφῶν τινες παραδίδομεν μετ' ἐπιφυλάξεως, οἷον τὰς τῶν Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννικίου, Χαλκηδόνος Ἰωάσαφ, Νικαίας Πορφυρίου, Ἀγκύρας Λαυρεντίου καὶ τοῦτο διότι ἐν τῇ περγαμηνῇ, καὶ κατὰ τὸν στ. 35 αὐτῆς, ἐνῶ εἶχεν ὑπογράψει ἀρχικῶς ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης εἰς ἔκτασιν μέχρι τῶν $\frac{2}{3}$ τοῦ στίχου, μετὰ ταῦτα ἡ ὑπογραφή ἀπληρέφθη καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου ἀνωμάλου σημείου τῆς ἀποξεσθείσης μεμβράνης ὑπέγραψαν ἀτάκτως ἀρχιερεῖς διὰ δυσξυμβλήτων μονοκονδυλίων. Ἐνεκα τούτου δυσχεραίνεται ἐτι μάλλον ἢ καὶ ἄλλως ἐπίπονος ἀνάγνωσις τῶν ὑπογραφῶν.

τοῦ ἀφιερωθεῖσιν αὐτῇ ἱεροῖς, κειμηλίοις κ(αὶ) σκεύε(σι) κ(αὶ) λοιποῖς κτήμα(σι) κ(αὶ) πράγμα(σι), κινητοῖς τε κ(αὶ) ἀκινήτοις κ(αὶ) αὐτο¹⁰κινήτοις κ(αὶ) πᾶσι τοῖς μετοχίοις αὐτῆς, μηδενὸς τ(ῆν) ἐπίσκεψιν κ(αὶ) φροντίδα τῶν ψυχῶν τῶν ἐν αὐτῇ μοναζόντων ἔχοντος ἢ ἀνακρίνοντος κ(αὶ) ἐξετάζοντος αὐτούς, περὶ τε τῶν ψυχικῶν κ(αὶ) σωματικῶν, εἰ μὴ τοῦ κ(α)τ(ὰ) καιροὺς οἰκονομ(ενικ)οῦ π(ατ)ριάρχου κ(αὶ) τοῦ παρ' ἐκείνου πεμπομένου ¹¹ ἐκεῖσε ἐξαρχικῶς· ὅπερ ἀξιώσ(ει) κ(αὶ) δεή(σει) τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμέ(νων) ἐξητήθη ἐμπόνως ἐπικυρωθῆναι κ(αὶ) παρ' ἡμῶν κ(αὶ) διὰ ἡμετέρου σιγίλλιδους γράμ(ματος) κ(αὶ) βεβαιωθῆναι εἰς πλείονα τ(ῆν) διαμονὴν κ(αὶ) ἀσφάλει(αν). Τούτου χάριν κ(αὶ) ἡ μετριότης ἡμῶν, ὥς χρὸς ἔχουσα ἀπαραίτητον ἐπιβε¹²βαιοῦν κ(αὶ) ἐπικυροῦν τὰ καλῶς πραχθέντα κ(αὶ) γεγονότα κ(αὶ) μάλιστα τὰ παρὰ τῶν πάλαι κ(αὶ) ἀοιδίμων ἐκείνων αὐτοκρατόρων κ(αὶ) π(ατ)ριαρχῶν τυπωθέντα κ(αὶ) ἐπιβραβευθέντα, τ(ῆν) αἰτη(σιν) αὐτῶν μὴ παριδοῦσα, γνώμη τῶν μακαριωτάτων κ(αὶ) ἁγιωτάτων π(ατ)ριαρχῶν, τοῦ τε ¹³ Ἀλεξανδρεί(ας) κυρίου Γερασίμου, τοῦ Ἀντιοχεί(ας) κυρίου Κυρίλλου κ(αὶ) τοῦ Ἱεροσολύμων κυ(ρίου) Θεοφάνους κ(αὶ) τῆς περὶ αὐτὴν θεί(ας) κ(αὶ) ἱερᾶς ὑπερτελεσιτάτης τῶν ἀρχιερέων Συνόδου, τῶν ἐν ἁγί(ω) πνεύματι ἀγαπητῶν αὐτῆς ἀδ(ελφ)ῶν κ(αὶ) συλλειτουργῶν, γράφει κ(αὶ) ἀποφαίνεται κ(αὶ) ἐν ἁγίῳ παρακαλεῖται ¹⁴ πνεύματι, τὸ παρὸν ἐπιχορηγοῦ(σα) αὐτοῖς σιγίλλιδες γράμματα, ἵνα τοῦ ἐμφανισθέντος ἡμῖν Ἰσοῦ τοῦ παλαιγενοῦς ἐκείνου π(ατ)ριαρχικοῦ γράμματος, τοῦ πρὸ τοσοῦτ(ων) χρόνων γεγονότος, ὥς καλῶς κ(αὶ) εὐλόγως προβάντος, μένοντος βεβαιωμ(έν)ου, κεκυρωμ(έν)ου κ(αὶ) ἀμετατρέπτου, ¹⁵ εἰς τὸ ὅποῖον ἡ μὲν διαληφθεῖσα θεία μονὴ τ(ῆς) Παναγί(ας) μου Θεοτόκου κ(αὶ) ἀειπαρθένου Μαρί(ας) τοῦ Φιλοσόφου, ὥς σταυροπηγιακὴ κ(αὶ) π(ατ)ριαρχική, κ(αὶ) ἀπὸ τοῦ νῦν κ(αὶ) εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον, ἕως οὗ ὃ ἥλιος ἐφορᾷ, σὺν τοῖς μετοχίοις αὐτῆς κ(αὶ) τοῖς λοιποῖς ἀφιερωμ(έν)οις κτήμασι ¹⁶ κ(αὶ) πράγμα(σι), κινητοῖς τε κ(αὶ) ἀκινήτοις κ(αὶ) αὐτοκινήτοις κ(αὶ) λοιποῖς ἱεροῖς σκεύεσι κ(αὶ) βιβλίοις κ(αὶ) παντοίοις ἀναθήμα(σιν), ὥς ὑπὸ τ(ῆν) π(ατ)ριαρχικὴν ἐξουσίαν κ(αὶ) μεγαλειότητα διατελοῦσα, ὑπάρχη καὶ εὐδρίσκηται ἀνενόχλητος, ἀκαταπάτητος, ἀσύδοτος, ἐλευθέρη κ(αὶ) ἀδούλωτος ¹⁷ παρὰ παντὸς προσώπου ἀρχιερατικοῦ ἢ ἱερατικοῦ ἢ κ(αὶ) λαϊκοῦ, μηδενὶ μηδ(έν) ὀφείλουσα διδόναι, ἄχρη καὶ ὀβολοῦ· οἱ δὲ ἐν αὐτῇ ἐνασκούμ(εν)οι ἱερομόναχοι κ(αὶ) μοναχοί, ζῶντες κ(α)τ(ὰ) θ(εό)ν, ἡσυχαστικῶς τε κ(αὶ) ἀταράχως, ἀποκαθιστῶσιν ὅτε χρεῖα ἡγούμενον, ὃν ἂν ἐκ μέσου τῆς ἀδελφότητος ¹⁸ ἐκλέξω(σι) κ(αὶ) μνημονεύωσι τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ ὀνόματος, ᾧ κ(αὶ) πεῖθεσθαι ὀφείλω(σι) κ(αὶ) ὑποτάσσεσθαι, παρ' οὗ κ(αὶ) τ(ῆν) ἐξέτασιν κ(αὶ) ἀνάκρισιν ἔχω(σιν) ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐπερχομ(έν)οις αὐτοῖς ζητήμα(σι) κ(αὶ) ἄδειαν ἔχω(σι) προσκαλεῖσθαι ὃν ἐθέλουσι τῶν ἀρχιερέων ἐκτελεῖν τὰς ἐμπιπτούσ(ας) αὐτοῖς χει¹⁹ροτονί(ας), ἀναγνώ-

στῶν δηλαδ(ή), ὑποδιακόν(ων), διακόνων τε κ(αί) ἱερέ(ων), ἄνευ τ(ῆς) τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύ(σεως), ὅς δ' ἂν ὀφείποτε καθ' οἷονδ(ή)τινα τρό-
πον βουλευθεῖν ἀθετῆσαι κ(αί) ἀνατρέψαι τὰς ἀποφάσεις τοῦ παλαιγενοῦς
ἐκείνου γράμματος κ(αί) τοῦ ἀρτίως ἐπιβραβεύ²⁰θέντος αὐτῇ ἡμετέρου
σιγilliώδους ἐπιβεβαιωτηρίου κ(αί) καταπατῆσαι τ(ήν) ἱερὰν κ(αί) σταυ-
ροπηγιακὴν ταύτην μονὴν τ(ῆς) Παναγί(ας) μου τοῦ Φιλοσόφου, ἥ εἰς δου-
λείαν τινὰ καταγαγεῖν αὐτήν, ἥ ἀδίκῳ χειρὶ ἀφαιρέσαι τι τῶν ἀφιερω-
μάτ(ων) αὐτ(ῆς) κ(αί) ἀποξενῶσαι αὐτήν τ(ῆς) π(ατ)ριαρχ(ικῆς) δεσπο-
τεί(ας) ²¹ κ(αί) διαφενδεύσεως, ἐπὶ ἰδίῳ μ(ὲν) συμφέροντι, βλάβῃ δὲ κ(αί)
ζημίᾳ κ(αί) ἐλαττώσει τῆς προειρημ(έν)ης ταύτης μονῆς, ἥ τοὺς ἐν αὐτῇ
ἀσκουμ(έν)ους ἐνοχλῆσαι κ(αί) ζητῆσ(αι) νοσφίσασθαι πολὺν ἢ ὀλίγον, ἥ
ἄρχειαν κ(αί) ἀφορισμὸν ἐκφωνῆσαι κατ' αὐτῶν κ(αί) ἐξετάσαι κ(αί) ἀνα-
κρίναι αὐτούς, ἐπὶ ²² παντὶ πράγματι, ἥ τὸν ὄντα ἡγούμε(εν)ον ἐκβαλεῖν
κ(αί) ἔτερον ἀποκαταστήσαι, ἥ ἄλλο τι ἐπιβλαβὲς κ(αί) ἐπιζήμι(ον) κ(αί)
ταραχῶδες αὐτῇ προξενῆσαι, ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς μ(ὲν) ὢν ἡ ἱερεὺς, καθη-
ρημ(έν)ος ἔστω κ(αί) γενημνωμ(έν)ος, ὁ μ(ὲν) πά(σης) ἀρχιερατικ(ῆς) ἐνε-
ργεί(ας) κ(αί) τάξεως, ὁ δὲ πά(σης) ²³ ἱεροπραξί(ας) κ(αί) ἀφωρισμ(έν)ος
ἀπὸ Θεοῦ Κυ(ρίου) Παντοκράτορος κ(αί) κατηραμ(έν)ος κ(αί) ἀσυγχώρη-
τος κ(αί) μ(ε)τ(ὰ) θάνατον ἄλυτος, λαϊκὸς δὲ ἢ κ(αί) ἄλλος τις τοῦ κλήρου
ἄρχων ἢ ἀρχόμ(εν)ος, ἀφωρισμ(έν)ος παρὰ τῆς ὁμοουσίου κ(αί) ζωοποιοῦ
κ(αί) ἀδαιρέτου Τριάδος κ(αί) κατηραμ(έν)ος κ(αί) ἀσυγ²⁴χώρητος κ(αί)
μετὰ θάνατον ἄλυτος, ἐν τῷ νῦν αἰῶνι κ(αί) ἐν τῷ μέλλοντι κ(αί) τυμπα-
νιατοῦς κ(αί) ἐχέτω κ(αί) τὰς ἀράς τῶν ἀγί(ων) τριακοσί(ων) δέκα κ(αί) ὀκτώ
θεοφόρ(ων) π(ατ)έρων τῶν ἐν Νικαίᾳ κ(αί) τῶν λοιπῶν πασῶν ἀγί(ων)
Συνόδ(ων), κληρονομησάτω δὲ κ(αί) τ(ήν) λέπραν τοῦ Γιεζῆ κ(αί) τ(ήν)
ἀγχόνην ²⁵ τοῦ Ἰούδα κ(αί) εὐρέτω θ(εὸ)ν μαχόμε(εν)ον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τ(ῆς)
κρίσεως κ(αί) ἡ μερὶς αὐτοῦ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα κ(αί) τῶν σταυρω-
σάντ(ων) τὸν Κ(ύριον) κ(αί) ἔστω σθένων κ(αί) τρέμ(ων), ὡς ὁ Κáιν ἐπὶ
τῆς γῆς. Ἐπὶ δὲ ἀποφαινόμεθα πρὸς τοῦτοις, ὡς ἂν ὁ ἐκεῖ ἀρχιερατεύ(ων)
Λακεδαιμονί(ας), ²⁶ ὁ ἀπὸ ἐπισκόπου ὀνόματος εἰς μ(ητ)ροπολίτου προβι-
βασθεῖς, ἢ ἄλλος τις τῶν ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀρχιερέ(ων), ὡς μηδόλως
ἐξουσιάζων τῆς αὐτ(ῆς) μονῆς, ἅτε σταυροπηγιακῆς οὔσης, μακρὰν εἴη
αὐτῆς, μηδόλως ἔχων ἐξουσίαν εἰσερχεσθαι ἐν αὐτῇ, ἢ ἀρχιερατ(ικόν) τι
διαπράττειν, ἢ ἀπαιτεῖν τὸ σύνολον παρ' αὐτῆς πολὺν ἢ ὀλίγον, ἀλλὰ καθά-
παξ εὐρίσκηται ἐκκωλυμ(έν)ος, ἐν βάρει παιδεί(ας) ἀσυγγνώστου, τ(ῆς)
ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ κ(αί) ἀφορισμοῦ ἁλύτου κ(αί) αἰώνιου, τοῦ ἀπὸ Θεοῦ
παντοκράτο(ρ)ος, ὡς εἰς τὸ τ(ῆς) παρ' ἐνορίας ἐμπεσῶν ²⁸ ἔγκλημα. Οὕτως
ἀπεφηνάμεθα γνώμη συνοδικῇ, ἐπὶ γὰρ τούτῳ ἐγεγόνει κ(αί) τὸ παρὸν
π(ατ)ριαρχικὸν συνοδικὸν σιγilliώδες ἐπιβεβαιωτήριον γράμμα κ(αί) ἐπε-
δόθη τοῖς ἐνασκουμ(έν)οις π(ατ)ράσι τῇ σταυροπηγιακῇ κ(αί) π(ατ)ριαρχικῇ

μονῇ τοῦ Φιλο²⁹σόφου κ(αί) δι' αὐτῶν τῇ μονῇ αὐτῶν ταύτῃ, εἰς πλείονα τ(ήν) διαμονήν κ(αί) ἀσφάλειαν. Ἐπὶ ἔτους ,ζοῦ ροῦ λοῦ βον, ἐν μηνὶ Μαΐω, ἰνδ(ικτιῶνος) ζης.

³⁰ / Κεῖριλλος ἐλέω θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπ(ό)λεως) νέ(ας) ῥώμ(ης) κ(αί) οἰκουμ(εν)ικὸς π(ατ)ριάρχ(η)ς.

³¹ / γεράσιμος ἐλέω θ(εο)ῦ πάπας κ(αί) πατριάρχης ἱερᾶς π(ό)λ(εως) Ἀλεξανδρείας. / Κεῖριλλος ἐλέω θ(εο)ῦ π(ατ)ριάρχης μεγάλης θ(εο)υπόλ(εως) Ἀντιοχείας).

³² / Θεοφάνης ἐλέω θ(εο)ῦ πατριάρχης ἁγίας Ἱερουσαλὴμ / παλαιῶν πατρῶν Θεοφάνης ἐπίτροπ(ο)ς π(ατ)ριαρχ(ικὸς) κ(αί) ἑξαρχ(ος) τῆς συνόδου.

³³ / Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας / Νικομηδείας Νεόφυτος
Γρηγόριος

/ Εὐρίπου Ἰωάσαφ

³⁴ / Ἡρακλείας Νεόφυτος

/ Κυζίκου Παρθένιος

/ Ἀδριανουπόλεως Παρθένιος

/ Δέρκων Ἰωάσαφ

/ Προύσης Ἰωάσαφ

/ Ἀθηνῶν Θεοφάνης

/ Λαρίσης Γρηγόριος

³⁵ / Χαλκηδόνος Ἰωάσαφ

/ Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος

/ Θεσσαλονίκης Παῖσιος

/ Σερρών Τιμόθεος

³⁶ / Νικαίας Πορφύριος

/ Λακεδαιμονίας Ἰωάσαφ

/ Χίου Ἰγνάτιος

/ Σμύρνης Ἰάκωβος

/ Φιλίππων καὶ Δράμας Κλήμης

/ Νέων Πατρῶν Ἀνθιμος

³⁷ / Μηδείας καὶ Σωζουπόλεως Θεοδόσιος

/ Διδυμοτείχου Ἀνθιμος

/ Μεσημβρίας Ἀκάκιος

/ Περιθωρίου καὶ Ξάνθης | Δωρόθεος

/ Σηλυβρίας Λαυρέντιος

/ Ναυπλίου καὶ Ἀργους Θεοφάνης

/ Αἴνου Παρθένιος

/ Θαυμακοῦ Ἰάκωβος

³⁸ / Ραιδεστοῦ Μελχισεδέκ

/ Προκονήσου Κλήμης

/ Βάρνης Παρθένιος

/ Δρύστρας Μελέτιος

/ Ἀγκύρας Λαυρέντιος

³⁹ / ἀρχιεπίσκοπος Κασανδρείας Σι-
σώης

/ ἀρχιεπίσκοπος Ντζίας καὶ Θερ-
μίων Νεκτάριος

⁴⁰ / Μηθύμνης Διονύσιος

/ Ἀγαθουπόλεως Μητροφάνης

/ Ἀμασείας Μελέτιος

Ἕ π ό μ ν η μ α

Στ. ³ : ἐπιβεβαιῶντο.

Στ. ⁴ : καὶ τὴν δύναμιν ἐν Ν.Σ. ἐλλείπει.

Στ. ⁶ : τῇ τοποθεσίᾳ Μονοπόρου ἐγ- Π : ἐν τῇ Φα.

Στ. 8-9 : *παρά τε τοῦ ἐκεῖ... Ν.Σ : παρά τοῦ ἐν καιροῖς ἀρχιερατεύοντος ἐκεῖσε.*

Στ. 15 : *εἰς τό ὅποτον, Ε : εἰς τοῦτον.*

Στ. 17-18 : *ἀποκαθιστῶσιν... ἐκλέξωσι : ἐν τῇ Π. διὰ ζωηροτέρου μέλανος ἐπὶ ἀπαλειφθείσης δι' ἀποξέσεως ἄλλης φράσεως.*

Στ. 23 : *Κυρίου, ἐν Ν.Σ. ἐλλείπει.*

Στ. 24 : *πασῶν Ν.Σ. ἐλλ.*

Στ. 25 : *εὐρέτω, Ν.Σ : εὐρεθείτω.*

Καθ' ἃ διαλαμβάνει τὸ σιγίλλιον τοῦτο, οἱ μοναχοὶ τοῦ Φιλοσόφου προσήλθον εἰς τὸ πατριαρχεῖον, κομίζοντες ἴσον παλαιοῦ πατριαρχικοῦ γραμματος, ἡλικίας 657 ἐτῶν, κατακεχωρισμένου εἰς ἀρχαῖον ἐπὶ μεμβράνης πατριαρχικὸν κώδικα, βάσει δὲ ἀμφοτέρων, τοῦ ἴσου καὶ τοῦ αὐθεντικοῦ κειμένου, ἐξήτησαν τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀρχικοῦ διὰ νέου σιγίλλιου, εἰς πλείονα τὴν διαμονὴν καὶ ἀσφάλειαν (στ. 11). Πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ αἰτήματος τῶν μοναχῶν, ἀπελύθη τὸ παρὸν σιγίλλιον κατὰ μῆνα Μάιον τοῦ ἔτους 7132, τῆς ζ' Ἰνδικτιῶνος, ἥτοι σωτηρίου ἔτους 1624. Ἀκολούθως οἱ μοναχοὶ ἐξήτησαν καὶ ἔλαβον νέον ἴσον τοῦ ἀρχικοῦ σιγίλλιου τοῦ Πολυεύκτου, κεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου καὶ πολυπληθοῦς Συνόδου, κατὰ μῆνα Ἰούνιον τοῦ ἔτους 7132, τῆς ἰδίας Ἰνδικτιῶνος, ἥτοι τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ ἔτους 1624. Τὸ ἴσον τοῦτο εἶναι τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 τῆς παρούσης συλλογῆς, ἀντικατέστησε δὲ τὸ προσκομισθὲν παλαιότερον ἀντίγραφον, φθαρὲν προφανῶς λόγῳ τοῦ χρόνου. Οὕτως, ἐτηρήθη ἡ συνέχεια τῆς παραδόσεως τῆς ἱστορικῆς μονῆς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α' τοῦ Λουκάρεως ἀνανέωσις τοῦ πατριαρχικοῦ προνομίου τῆς μονῆς τοῦ Φιλοσόφου, ἐν ἔτει 1624 (γ' πατριαρχία)¹ καὶ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν πατριαρχικὴν Σύνοδον τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν καὶ πλήθους ἀρχιερέων, νομίζομεν ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ διὰ στενῆς φιλίας συνδεομένου μετὰ τοῦ ἐθνομάρτυρος οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Α', πατριάρχου Ἱεροσολύμων Θεοφάνους καὶ ἄλλων τινῶν ἀρχιερέων δημητσανιτῶν, μετεχόντων τῆς πατριαρχικῆς Συνόδου, πιθανώτατα δὲ χρηματισάντων ἀδελφῶν τῆς μονῆς ταύτης. Ὁ Θεοφάνης, γόνος τῆς ἱστορικῆς ἐκ Δημητσάνης οἰκογενείας Καρακάλλου², ἠθέλησεν, ὥς φαίνεται, νὰ προσδώσῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς γενετείρας αὐτοῦ μέγα κῦρος, ἐνεργήσας νὰ ἀπαρτισθῇ τόσον ὀγκώδης Σύνοδος, πρὸς κύρωσιν τοῦ πατριαρχικοῦ σιγι-

¹ Ὑπὸ τοῦ Μ. Ι. Γεδεών, Πατριαρχικοὶ πίνακες, σελ. 554, σημειοῦται μόνον ἡ ἐπικύρωσις τοῦ σιγίλλιου τοῦ Πολυεύκτου καὶ μάλιστα ἐσφαλμένως, ὡς γενομένη τὸν Μάιον τοῦ 1625, εἶναι δὲ ἄγνωστος ἡ διὰ τοῦ παρόντος σιγίλλιου ἀνανέωσις. Πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, Κύριλλος ὁ Λούκαρις, « Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Κρητικῶν Σπουδῶν », τόμ. Α' (1938), σελ. 328-329.

² Τάσου 'Αθ. Γριτσοπούλου, Ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 222 κέξ., καὶ δὴ σελ. 227.

λίου. Τὴν προσπάθειαν δ' αὐτοῦ συνέτρεξαν καὶ ἄλλοι σημαίνοντες ἀρχιερεῖς δημητσανῖται, μετέχοντες τῆς αὐτῆς Συνόδου, τῆς κυρωσάσης ἀμφοτέρω τὰ γράμματα, ὡς ὁ πομπωδῶς ὑπογράφων Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης, ἐπίτροπος πατριαρχικὸς καὶ ἑξαρχος τῆς Συνόδου, τοῦπρίκλην Λαμπαρδόπουλος, ὁ Νικομηδείας Νεόφυτος, ἀνεψιὸς τοῦ προηγουμένου, ὁ Ἀγχιάλου Χριστοφόρος κλπ.

Ὁρθῶς ἐν στ. 25 - 26 τοῦ σιγίλλιου ἀναφέρεται, ὅτι κυριάρχης τῆς ἐπαρχίας εἶναι ὁ μητροπολίτης Λακεδαιμονίας, διότι ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1620 ἢ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης ἀνηγορεύθη ἐνοριακὸν χωρίον τῆς μητροπόλεως Λακεδαιμονίας¹, ἧς μητροπολίτης Ἰωάσαφ ὑπογράφει ὡς συνοδικὸν μέλος τὰ δύο σιγίλλια κατὰ τὸ 1624.

Ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὸ ἐκδιδόμενον σιγίλλιον, ὡς καὶ εἰς τὸ παλαιότερον, ἔναντι τῆς σταυροπηγιακῆς αἱτίας τῆς μονῆς οὐδὲν πρὸς τὸ πατριαρχεῖον δόσιμον ὀρίζεται χάριν ὑποταγῆς, οὐδὲ μικρὸν συμβολικοῦ νοήματος. Τὸ πᾶγμα φαίνεται ἐθνοίας πατριαρχικῆς καὶ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέροντος ἔνδειξις, ὑπογραμμίζεται δὲ κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν πλεονεκτημάτων τῆς μονῆς διὰ τοῦ ἐπιθέτου α τ ε λ ῆ ς (στ. 8).

3²

Ἐξήγησις τοῦ χρυσοβούλλου τῆς πατριαρχικῆς μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου, ἐπονομαζομένης τοῦ Φιλοσόφου.

¹ Κύριλλος ἐλέφ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνου Πόλεως καὶ Οἴκου-μενικὸς Πατριάρχης.

² Δὲν εἶναι τίποτε ἄπρεπον, τὸ νὰ βεβαιώωμεν εἰς μεγαλοτέραν δύναμιν τὰ γράμματα τῶν πρωτοτερινῶν μας π(ατ)ριαρχῶν, ὅσα εἶναι γε⁴νομένα μὲ καλὸν λογαριασμόν, ἔστοντας καὶ ἡ ἀν(θρωπ)ίνη ἐνθύμησις νὰ φεύγῃ ὀγλήγορα καὶ ἡ ζωὴ μας νὰ εἶναι ὀλίγη, διὰ τοῦτο ἐστάθη ἀναγκαῖ(ον) ³ πᾶγμα νὰ βαλθοῦν εἰς τὰς γραφὰς ἐκεῖνα ὅπου γίνονται. Καὶ πάλιν τὸ νὰ βεβαιώω καὶ νὰ στερεώω τινὰς ἐκεῖνα ὅπου ἐγράφησαν {καὶ νὰ} ⁴ καὶ νὰ τὰ ἀνακαινουργώω, κατὰ ἀλήθειαν καὶ τοῦτο ὠφέλιμον. Διότι ἂν ἴσως καὶ δὲν ἐγραφόντουσαν ἐκεῖνα ὅπου γίνονται ἀπὸ λόγου μας, ⁵ ἤθελαν ἀλησμονηθῇ, καὶ πάλιν ἂν δὲν ἐματταστερεώνουνταν, δὲν ἐπαῖρναν μεγαλύτερην καὶ στερεώτερην δύναμιν καὶ φύλαξιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ⁶ εἰς τὴν ἡμῶν μετριό-

¹ Αὐτόθι, σελ. 217, 230 - 231.

² Ἀπλοῦς μετὰ φθορῶν κατὰ τὰς ἀναδιπλώσεις καὶ ὅπῃν χάρτης, γεγραμμένος ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων. Διαστ. 0,435×0,295 μ. Τὸ γράμμα δὲν εἶναι ἄγνωστον. Βλ. Ν. Α. Βέη, Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ Plan Eines Corpus..., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 476, 3.

τητα, προκαθημένην συνοδικῶς, ἐφανερώθη ἴσον (ἦγουν κόπια) ἐνὸς γράμματος σιγγελλιώδους, γραμμένον εἰς μεμβράνινον {κον} |⁹ κώντικα τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου ἐφάνη καθαρά καὶ ἐμαρτυρήθη, πῶς πρωτύτερα ἀπὸ ἐξακοσίου |¹⁰ πενήντα ἐπτὰ χρόνους ὁ κυρ - Ἰωάννης Λαμπαρδόπουλος, φιλόσοφος, ὁ πρῶτος ἐξ ἀπορρήτων (ἦγουν πρῶτος εἰς τὰ μυστικὰ) τοῦ αἰοιδίμου βασι|¹¹λέως κυρίου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἔστοντας νὰ παρακινήθῃ ἀπὸ ζῆλον καὶ ἀγάπην θεϊκὴν μὲ ἀδειαν καὶ θέλημα τοῦ πατριάρχου τοῦ καιροῦ |¹² ἐκείνου κυρίου Πολυεύκτου μὲ πολλὰ (ἐξοδα) ἔκτισεν θείαν καὶ ἱερὰν μονὴν τῆς ὑπεραγίας σμου Θε(οτό)κου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἡ ὁποία διὰ τὸ |¹³ ὄνομα τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου ὀνομάζεται μοναστήριον τοῦ Φιλοσόφου, τὸ ὅποτον εἶναι εἰς τὸν Μορέαν, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς ἀγιωτάτης (μ(η)τροπόλεως |¹⁴ Παλαιῶν Πατρῶν, εἰς τὴν ἐνορίαν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ Λακεδαιμονίας, κοντὰ εἰς τὴν χώραν Δημητζίαν, ὅπου ἔχει ἓνα πέραμα, ἡ ὁποία |¹⁵ α μονὴ ἀφιερώθη πρωτύτερα εἰς σταυροπήγιον π(ατ)ριαρχικὸν μὲ τὲς συνηθισμένες εὐχὲς καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὅπου ἐστάλθη ἐδωθέν |¹⁶ καὶ ἐδόθη εἰς τὰ θεμέλιά του, διὰ νὰ εἶναι εἰς τὸ βλέψιμον καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν π(ατ)ριαρχικὴν καὶ νὰ εὐρίσκεται καὶ εἰς τὰ ὕστερα ἀ|¹⁷πείρακτη, ἀχαράτzwτη καὶ χωρὶς κανένα δόσιμον, ὥσάν π(ατ)ριαρχικὸν στ(αυ)ροπήγιον καὶ εἰς σὲ ὅλα ἀπείραχτον ἀπὸ τὸν μ(η)τροπολί|¹⁸την Παλαιῶν Πατρῶν, ὅπου ἤθελε γίνεαι ἐκεῖ εἰς κάθε καιρὸν καὶ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπόν του Λακεδαιμονίας καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλον πρόσω|¹⁹πον ἱερωμένον ἢ λαϊκόν, μαζὶ μὲ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀφιερώθησαν ἀπὸ τὸν ἄνωθεν ἄρχοντα καὶ ἄλλους χριστιανούς, ἄγια μούλκια καὶ |²⁰ ἱερὰ καὶ δισκοπότηρα καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἀπὸ κτήματα καὶ πράγματα, κινήτα καὶ ἀκίνητα καὶ ζωντανὰ καὶ ὅλα τῆς τὰ μετόχια |²¹ καὶ τινὰς νὰ μὴν ἔχη τὴν στόχασιν καὶ τὴν ἐγνοιαν τῶν καλογήρων, ὅπου εὐρίσκονται εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον, ἢ νὰ τοὺς κρίνῃ ἢ νὰ τοὺς ἐξετά|²²ζῃ διὰ τὰ ψυχικὰ ἢ σωματικὰ, πάρεξ ὁ π(ατ)ριάρχης τοῦ κατὰ καιροῦ γενομένου, τὸ ὅποτον ἐζητήθη μὲ δέησες καὶ παρακάλεσες τῶν καλογήρων |²³ ὅπου κατοικοῦσιν ἐκεῖ καὶ νὰ βεβαιωθῇ καὶ στερεωθῇ ἀπὸ λόγου μας μὲ ἐδικὸν μας σιγγελλιώδες γράμμα εἰς περισσοτέραν βεβαίωσιν |²⁴ καὶ φύλαξιν καὶ σιγουρότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἡμετέρα μετριότης, ὥσάν ὅπου ἔχει χρέος παντοτινόν, διὰ νὰ βεβαιώνῃ καὶ νὰ στερεώνῃ ἐ|²⁵κεῖνα ὅπου ἐγιναν καλὰ καὶ μάλιστα ἐκεῖνα ὅπου ἐγράφηκαν ἀπὸ τοὺς παλαιούς καὶ αἰοιδίμους ἐκείνους βασιλεῖς καὶ π(ατ)ριάρχας {καὶ} |²⁶ καὶ ἐδόθησαν καὶ ἐχαρίστησαν εἰς ταύτην τὴν μονήν, χωρὶς νὰ παραβλέψῃ τὴν παρακάλεσίν τους μὲ βουλὴν καὶ γνώμην τῶν μακαριωτάτων |²⁷ καὶ ἀγιωτάτων π(ατ)ριαρχῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας κυρίου Γερασίμου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας κυρίου Κυρίλλου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων κυρίου Θε|²⁸οφάνους καὶ τῆς θείας καὶ ἀγίας ὑπερτελεστάτης Συνόδου τῶν ἀρχιερέων ὅπου εὐρέθησαν παρόν, τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύμα)τι ἀγαπητῶν αὐτῆς |²⁹ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, γράφει καὶ ἀποφασίζει καὶ

προστάζει με τὸ ἅγιον πν(εῦμ)α, ἔστοντας καὶ νὰ δίδῃ εἰς αὐτοὺς τὸ παρὸν σιγγελλιώδες ³⁰ γράμμα, ὅπως τὸ ἴσον τοῦ π(ατ)ριαρχικοῦ σιγγελλιώδους γράμματος, ὅπου ἐγίνεν ἀπὸ παλαιά, πρωτότερα ἀπὸ τόσους χρόνους, ὅσον λά³¹μπει ὁ ἥλιος ἀντάμα με τὰ μετόχιά της καὶ τὰ λοιπὰ ἀφιερώματα, μούλκια, ὑποστατικά καὶ πράγματα, κινήτὰ καὶ ἀκίνητα καὶ ζῶα ³² καὶ τὰ λοιπὰ ἱερατικά καὶ ἅγια σκεύη καὶ βιβλία καὶ κάθε λογῆς ἀφιερώματα, ὡσὰν ὅπου εὐρίσκεται ἡ μονὴ ἀποκάτω εἰς τὴν ἔξου³³σίαν καὶ μεγαλειότητα τὴν π(ατ)ριαρχικήν, νὰ εἶναι καὶ νὰ εὐρίσκεται ἀπείραχτη, ἀκαταπάτητη, χωρὶς κανένα δόσιμον, ἐλευθέρᾳ καὶ ἀ³⁴δούλωτῃ ἀπὸ κάθε πρόσωπον ἀρχιερατικὸν ἢ ἱερατικὸν ἢ καὶ λαϊκόν, νὰ μὴ χρεωστῇ νὰ δίδῃ τινὸς τίποτες, μήτε κὰν φόλα καὶ ὅσοι εἰς³⁵ρίσκονται εἰς αὐτὴν ἱερομόναχοι καὶ μοναχοὶ ἔστοντας καὶ νὰ ζοῦν καθὼς θέλει ὁ θεός, ἡσυχαστικά καὶ χωρὶς ταραχές, νὰ βάνουν ἡγούμενον, ὅ³⁶ταν εἶναι χρεῖα, ὅποιον ἤθελαν διαλέξει μέσα ἀπὸ τὴν ἀδελφότητα καὶ νὰ μνημονεύουν τὸ ὄνομα τοῦ π(ατ)ριάρχου, εἰς τὸν ὁποῖον χρεωστοῦν ³⁷ καὶ νὰ ὑποτάσσωνται καὶ νὰ πείθωνται, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θέλουν ἔχει καὶ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὴν κρίσιν εἰς ὅλα τὰ ζητήματα, ὅπου τοὺς ἔλθουν καὶ ³⁸ νὰ ἔχουν ἄδειαν νὰ προσκαλοῦν ὅποιον ἀρχιερέα θέλουσιν νὰ κάμῃ τὰς χειροτονίας ὅπου τοὺς τυχαίνουν, ἦγουν ἀναγνωστῶν, ὑποδιακόνων, ἱερέων, ³⁹ χωρὶς νὰ καθέξῃ εἰς τὸ ἅγιον σύνθρονον, καὶ ὅποιος ποτὲ με κανένα μὸδον βουληθῇ νὰ καταφρονέσῃ καὶ νὰ χαλάσῃ τὰς ἀπόφασες τοῦ παλαίου ⁴⁰ ἐκείνου γράμματος καὶ τοῦ ἐδικοῦ μας σιγγελλιώδους, ὅπου ἐδόθη τῶρα εἰς αὐτὴν διὰ βεβαίωσιν καὶ ἤθελε καταπατήσῃ τὴν ἱερὰν καὶ σταυρο⁴¹πηγιακὴν ταύτην μονὴν τῆς Παναγίας μου τοῦ Φιλοσόφου, ἢ θέλει νὰ βάλῃ τὴν εἰς καμμίαν σκλαδίαν, ἢ με ἄδικον χέρι νὰ ἀρπάξῃ τίποτα ἀ⁴²πὸ τὰ ἀφιερώματα αὐτῆς ἢ νὰ τὴν ἀποξενώσῃ ἀπὸ τοῦ π(ατ)ριάρχου τὴν ἐξουσίαν καὶ διαφέντευσιν διὰ ἐδικόν του ὄφελος καὶ βλάβην καὶ ⁴³ ζημίαν καὶ ὀλιγόστευσιν τῆς μονῆς ὅπου ἐπροεῖπαμεν, ἢ νὰ πειράξῃ τίποτε τοὺς καλογέρους ὅπου εἶναι εἰς αὐτὴν καὶ νὰ γυρέψῃ νὰ τοὺς ⁴⁴ πάρῃ ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον, ἢ ἀποκοτήσῃ νὰ ἀργήσῃ ἢ νὰ ἀφορίσῃ κανέναν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ τοὺς κρίνῃ εἰς κανένα πρᾶγμα, ἢ νὰ ⁴⁵ ἐβγάλῃ τὸν ἡγούμενον ὅπου εἶναι καὶ βάλῃ ἄλλον, ἢ ἄλλο τίποτα βλαδερὸν καὶ ἐπιζήμιον καὶ συγχυστικὸν ἤθελε προξενήσῃ, ὅποιος ἤθελεν φανῇ ⁴⁶ τέτοιας λογῆς ἀν(θρ)ωπος, ἂν ἴσως καὶ εἶναι ἀρχιερεὺς ἢ ἱερεὺς, νὰ εἶναι καθηρημένος καὶ γυμνὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὁ μὲν πάσης ἀρχιερατικῆς ἱεροπρα⁴⁷ξίας καὶ τάξεως, ὁ δὲ πάσης ἱεροπραξίας καὶ ἀφωρισμένος ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος καὶ κατηραγμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θά⁴⁸νατον ἄλυτος, λαϊκὸς δὲ ἢ καὶ ἄλλος τις τοῦ κλήρου ἀρχων ἢ καὶ ἀρχόμενος, ἀφωρισμένος παρὰ τῆς ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ ἀδιαιρέτου ⁴⁹ Τριάδος καὶ κατηραγμένος καὶ ἀσυγχώρητος καὶ μετὰ θάνατον ἄλυτος ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι καὶ τυμπανιαῖος καὶ ἐχέτω καὶ ⁵⁰ τὰς ἀρὰς τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων Π(ατέ)ρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ

τῶν λοιπῶν πασῶν ἁγίων Συνόδων, κληρονομησάτω ⁵¹ δὲ καὶ τὴν λέπραν τοῦ Γιεζῆ καὶ τὴν ἀγχόνη τοῦ Ἰούδα καὶ εὐρέτω θεὸν μαχόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ ἡ μερίς αὐτοῦ μετὰ τοῦ ⁵² προδότου Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον καὶ ἔστω σθένων καὶ τρέμων ὡς ὁ Κάλιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀκόμῃ κοντὰ εἰς τοῦτα ἀπο⁵³φασίζομεν, πὺς ὁ Λακεδαιμονίας ὁποῦ ἀρχιερατεύει ἐκεῖ, ὁποῦ ἀπὸ ὄνομα ἐπισκόπου ἀνέβη εἰς μητροπολίτου ὄνομα, ἢ ἄλλος τινὰς ⁵⁴ ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Μορέως παντάπασιν νὰ μὴν ἐξουσιάζῃ αὐτῆς τῆς μονῆς, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι σταυροπηγιακὴ καὶ νὰ ἤθελεν εἶσται ⁵⁵ μακρὰν ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ μὴν ἔχῃ παντελῶς ἐξουσίαν νὰ ἔμπῃ εἰς αὐτὴν ἢ νὰ κάμῃ τίποτα ἀρχιερατικὸν ἢ νὰ γυρεύῃ τίποτα ἀπὸ ⁵⁶ δαύτην ἢ πολὺ ἢ ὀλίγον, ἀλλὰ ἀπὸ μίας νὰ εἶναι ἐμποδισμένος, ἐν βάρει παιδεύσεως ἀσυγχωρήτου τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καὶ ἀφορι⁵⁷σμοῦ ἀλύτου καὶ αἰωνίου, τοῦ ἀπὸ θεοῦ παντοκράτορος, ὡσὰν ὁποῦ ἔπεσεν εἰς τὸ ἐγκλημα τῆς παρ' ἐνορίας. Ἐτῆς ἀποφασίσαιμεν ⁵⁸ μὲ γώμην συνοδικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἔγινε καὶ τὸ παρὸν π(ατ)ριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλλιδῶδες καὶ βεβαιωτικὸν γράμμα καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς ⁵⁹ π(ατέ)ρες ὁποῦ εἶναι ἀπὸ τὴν σταυροπηγιακὴν καὶ π(ατ)ριαρχικὴν μονὴν τοῦ Φιλοσόφου καὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ μοναστήριόν τους διὰ ⁶⁰ περισσοτέραν φύλαξιν καὶ σιγουρότητα.

⁶¹ Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντίνου πόλεως καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης

⁶² Γεράσιμος ἐλέφ θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης τῆς Μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας

⁶³ Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς

⁶⁴ Θεοφάνης ἐλέφ θεοῦ Πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ

⁶⁵ Ὁ Καισαρείας καὶ Καππαδοκίας Γρηγόριος Ὁ Νικομηδείας Θεοφάνης Ὁ Νικαίας Παρθένιος Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Θεοφάνης, ἐπὶ ⁶⁶τροπος πατριαρχικὸς καὶ ἑξαρχος τῆς Συνόδου Ὁ Μελενίκου Θεοφάνης Ὁ Κυζίκου Παρθένιος Ὁ Ἀνδριανουπόλεως Παρθένιος

⁶⁷ Ὁ Δυρραχίου Ἰωάσαφ Ὁ Μπρούσης Ἰωάσαφ Ὁ Ἀθηνῶν Θεοφάνης Ὁ Λαρίσης Γρηγόριος Ὁ Γάνου καὶ Χώρας Ἰωαννίκιος

⁶⁸ Ὁ Σερρών Τιμόθεος Ὁ Λακεδαιμονίας Ἱερόθεος Ὁ Χίου Ἰγνάτιος Ὁ Λίτζης καὶ Δράμας Γιλήμης Ὁ Νέων Πατρῶν Ἀνθιμος

⁶⁹ Ὁ Περιθωρίου καὶ Ξάνθης Δωρόθεος Ὁ Αἰδυμοτεῖχου Ἀνθιμος Ὁ Μεσημβρίας Ἀκάκιος Ὁ Σηλυμβρίας Λαυρέντιος

⁷⁰ Ὁ Ναυπλίου καὶ Ἀργους Θεοφάνης Ὁ Κῶς Παρθένιος Ὁ Θουμακοῦ Ἰάκωδος Ὁ Ραιδεστοῦ Μελχισεδὲκ Ὁ Προικονήσου Κλήμης

⁷¹ Ὁ Βάρνης Παρθένιος Ὁ Δρύστης Μελέτιος Ὁ Κασσανδρείας Σισώης Ὁ Ἀμασειας Μελέτιος Ὁ Μυτιλήνης Νεόφυτος Ὁ Μεθύμνης Κύριλλος

⁷² Ὁ Ἐλευθερουπόλεως Παρθένιος Ὁ Ἀγράφων Δαυνίλ.

Ὑπόμνημα

Στ. ⁷ : ἐμεταστερεώνουνταν.Στ. ⁸ : δεβραΐνον.Στ. ⁶⁶ : ὁ Κυρίκου.Στ. ⁶⁷ : ὁ Μπρούσης ὁπῆ, ἔνθα μάλλον Ἰωνᾶς.

Ἡ παροῦσα ἐξήγησις, παρὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀνορθογραφιῶν, εἶναι ἐν πολὺ ἐνδιαφέρον καίμενον, ἰδίᾳ γλωσσικόν. Πιθανώτατα παρεσκευάσθη χάριν τῶν μοναχῶν τῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς ὑπὸ καλλιγραφοῦντος προσώπου τῶν πατριαρχείων, συγχρόνως πρὸς τὸ πρωτότυπον τοῦ 1624, τὸ ὁποῖον μεταφέρεται εἰς τὴν ἀπλὴν ὁμιλουμένην τῆς ἐποχῆς, οὐχὶ ἀπηλλαγμένην λογίων στοιχείων, ἀλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει κατὰ τρόπον ὅλως πρωτότυπον, ἐνιαχοῦ δὲ πολὺ ἐπιτυχή, ὥστε ν' ἀποβαίνει χρήσιμον καίμενον τοῦ δημώδους λόγου τῆς Τουρκοκρατίας. Σημεῖά τινα βεβαίως ἀφήνονται ἀμετάβλητα, ἰδίᾳ τὸ μεταξὺ τῶν στ. 23-25 (λαϊκὸς δὲ... ἐπὶ τῆς γῆς) ἀγιολογικὸν σύννηθες εἰς τὰς συγχωρητηρίους τῶν νεκρῶν εὐχὰς καίμενον, ὧς γνωστὸν λόγῳ τῆς συχνῆς χρήσεως, ἣ ἄλλα διὰ συνωνύμων ἀποδίδονται. Ἐνιαχοῦ ὁμως παρατηρεῖται ἀρίστη ἀπόδοσις φράσεων, οἷον στ. 7-8: διὰ τῶν συνήθων εὐχῶν καὶ τοῦ ἀπ' ἐντεῦθεν πεμπομένου ἐκείσε Τιμίου Σταυροῦ καὶ πηγνυμένου ἐν τοῖς θεμελίοις αὐτοῦ... ἀποδίδεται (στ. 15-16): μὲ τὲς συνηθισμένες εὐχὰς καὶ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ὁποῦ ἐστάλθη ἐδῶθεν καὶ ἐβάλθη εἰς τὰ θεμελίά του... Ἐν στ. 12 ἡ φράσις: τὴν αἵτησιν αὐτῶν μὴ παριδοῦσα, ἀπεδόθη ἐν στ. 26: χωρὶς νὰ παραβλέψῃ τὴν παρακάλεσίν τους, κατὰ τρόπον ὑπέροχον. Ἐπίσης στ. 17: ζῶντες κατὰ θεὸν = ἔστοντας καὶ νὰ ζοῦν καθὼς θέλει ὁ θεὸς (στ. 35). Ἐν στ. 22: ὁ τοιοῦτος = τέτοιας λογῆς ἄνθρωπος (στ. 46).

Ἡ λ. πρωτασηκηῖτις μεταφράζεται πρῶτος ἐξ ἀπορρήτων καὶ ἐν παρενθέσει, ἥγουν πρῶτος εἰς τὰ μυστικά. Τὸ τοπωνύμιον Μονόπορη μεταφράζεται, ὁποῦ ἔχει ἓνα πέραμα, ὑπὸ τὴν κυριολεξίαν αὐτοῦ. Ἡ ἐπίσκεψις καὶ φροντίς (στ. 10) ἀποδίδονται στόχασις καὶ ἔγνοια (στ. 21). Τὰ τῆς μονῆς ἀποκτήματα ἀριθμούμενα (στ. 9-10) εἶναι πλὴν τῶν ἄλλων *ἱερά* = ἅγια μούλκια, *κειμήλια* = ἱερά, *σκεύη* = δισκοπότηρα, *κινητά*, *ἀκίνητα* καὶ *αὐτοκίνητα*, ἥτοι κινητὰ καὶ ἀκίνητα καὶ ζωντανὰ (στ. 19-20), ἣ ζῶα κατωτέρω (στ. 31). Περίεργος εἶναι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐν στ. 17 φράσεως: ἄχρι καὶ ὀβολοῦ = μήτε καὶ φόλα (στ. 34). Τὸ δὲ ἐν στ. 19: δς καθ' οἷονδῆτινα τρόπον βουληθεῖ, ἀποδίδεται (στ. 39) ὁποῖος μὲ κανένα μόνον βουληθῇ! Ἐνιαχοῦ προστίθενται λέξεις πρὸς πληρεστέραν ἀπόδοσιν τοῦ κειμένου. Τοιαύτη χαρακτηριστικὴ εἶναι, προκειμένου περὶ τῶν τῆς Συνόδου ἀρχιερέων (στ. 13), δι' οὓς ἐν στ. 28 προσθίεται, οἷονεῖ ἐκ μεταφράσεως μὴ ὑπαρχούσης μετοχῆς παρευρεθέντων, ὁποῦ εὐρέθησαν παρόν! Ἀλλά, σπανίως, καὶ παραλείπει ἡ μετάφρασις λέξεις δευτερευούσης σημασίας.

4

Γαβριήλ ἐλέω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

² Ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν συνευχομέν(ων) αὐτῇ ἐν τῷ παρόντι, τῶν τε παναγιωτάτων καὶ σεβασμιωτάτ(ων) π(ατ)ριαρχῶν πρῶν Κωνσταντινουπόλ(εως), τοῦ τε κυρίου κυρίου Ἰωαννικίου καὶ ³ τοῦ κυρίου κυρίου Θεοδοσίου, τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ἀγαπητῶν καὶ περιποθήτων ἀδελφῶν αὐτῆς καὶ συλλειτουργῶν, ἅμα τοῖς περὶ αὐτὴν ἱερωτάτοις συναδελφοῖς αὐτῆς ἀρχιερεῦσι ⁴ καὶ ὑπερέτοις, διὰ τῆς θείας χάριτος, δωρεᾶς τε καὶ ἐξουσίας τοῦ παναγίου καὶ ζωοποιοῦ καὶ τελεταρχικοῦ πν(εύματος), τῆς δοθείσης παρὰ τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χ(ριστοῦ) ⁵ τοῖς θείοις καὶ ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς εἰς τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰς τῶν ἀνθρώπ(ων) ἁμαρτίας, εἰρηκότως αὐτοῖς λάβετε πνεῦμα ἅγιον, ἃν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ⁶ ἃν τινων κρατῇτε κεκρατῇνται καὶ πάλιν ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐξ ἐκείνων δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀλληλοδιαδόχ(ως) ⁷ διαβάσης τῆς θείας καὶ ἀκενώτου χάριτος ταύτης, ἔχομεν συγκεχωρημένους καὶ λελυμένους παντὸς ψυχικοῦ καὶ σωματικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τοὺς προκεκοιμημένους δούλους τοῦ θεοῦ ἅπαντας τοὺς ⁸ ὁσιωτάτους πατέρας τοὺς συνασκηθέντας ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Δημητζίανης ἱερῷ καὶ σεβασμίῳ ἡμετέρῳ π(ατ)ριαρχικῷ καὶ σι(αυ)ροπηγιακῷ μοναστηρίῳ, ἐπονομαζομένῳ ⁹ τοῦ Φιλοσόφου, ἱερομονάχους, ἱεροδιακόνους καὶ μοναχοὺς καὶ μοναζούσας, εἰς ὅσα καὶ αὐτοὶ ὡς ἄν(θρωπ)οι ὄντες καὶ σάρκα φορέσαντες καὶ τὸν πολυαμάρτητον τοῦτον κόσμον ¹⁰ οἰκήσαντες ἡμαρτον καὶ εἰς θεὸν ἐπλημέλησαν λόγῳ, ἔργῳ, ἢ διανοίᾳ, ἐκουσίως τε ἢ ἀκουσίως, ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, φανερώς τε ἢ ἀφανῶς κατὰ ¹¹ πάντα καιρὸν, καὶ τόπον καὶ χρόνον καὶ ἐν πάσαις αὐτῶν ταῖς αἰσθήσεσι καὶ εἴ τε ὑπὸ κατάραν πατρὸς ἢ μητρὸς αὐτῶν ἐγένοντο ἢ τῷ ἰδίῳ ἀναθέματι ὑπέ¹²πeson, ἢ ὄρκον ὥμοσαν κἀκεῖνον παρέβησαν, ἢ ἐψευδόρκησαν, ἢ ἄρὰν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀφορισμὸν ἐδέξαντό ποτε παρ' ἱερέ(ως) ἢ ἀρχιερέως ἢ π(ατ)ριαρχοῦ, δι' ¹³ ἡντιναοῦν αἰτίαν, ἢ τινα τῶν ἱερωμέν(ων) παρεπύκρναν λόγῳ, ἢ ἔργῳ κἀντεῦθεν ὑπὸ δεσμὸν ἐπιτιμίου ἑαυτοὺς κατέστησαν καὶ ἀμελείᾳ χρησάμενοι οὐκ ἔτυχον ¹⁴ συγχωρήσ(εως), ἢ ἄλλον τινὰ τῶν χριστιανῶν ἐβλαψαν κατὰ τι καὶ ἐσυκοφάντησαν, ἢ καθήψαντο τῆς τιμῆς ἐκείνου, ἢ θυμῷ ἐξαφθέντες ἐβλασφήμησαν, ἢ ἡ γλῶσσα ¹⁵ προεκδραμούσα τῆς διανοίας τὰ μὴ δέοντα ἐφθέρξατο, ἢ κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα καὶ τὸ χριστιανικὸν ἐπάγγελμα οὐκ ἐκυβερνήθησαν ἀλλ' ἐξετράπησαν τῆς εὐθεί(ας) ¹⁶ ὁδοῦ καὶ ἄλλως, ἢ ὡς εἶχε τὸ δίκαιον ἐπολιτεύσαντο, ἢ τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ νομικὰς διαταγὰς παρεῖδον καὶ ἡθέτησαν, ἢ πάθει ὑπερηφανεί(ας) κρατηθέν¹⁷τες ὑπὲρ ὃ δεῖ ἐφρόνη-

σαν καὶ μεγάλα ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐφαντάσθησαν, φυσιωθέντες ὑποβολαῖς τοῦ ἀλάστορος, ἢ στόμασι καὶ χεῖλεσιν ἐψεύσαντό ποτε δι' αἰσχροκέρδει(αν) ^{|18} ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἢ ὑπὸ μνησικακί(ας) ὀργῇ ἐμμόνῳ κατὰ τινος προσηνέχθησαν, τὰ πρὸς βλάβην αὐτοῦ παλαμώμενοι, ἢ ὑπὸ πλεονεξίας καὶ ἀτέγκτου ψυχῆς ^{|19} τοὺς πτωχοὺς οὐκ ἠλέησαν, ἢ τῆς προσευχῆς αὐτῶν καὶ τῆς τεταγμένης ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας ἀκηδεῖα καταχαυνωθέντες παρημέλησαν, ἢ τὰς νησισίμους ἢ ^{|20}μέρας κατέλυσαν, ἢ τὰς ἐορτασίμους οὐκ ἤοργησαν, ἢ ἀτόποις τισὶν εὐθυμήμασιν ἢ διανοήμασι τὸν ἔσω ἄν(θρῳπ)ον κατεμόλυναν, ἢ ἄλλοις τισὶν αἰσχροῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ^{|21}κινήμασιν ἀπ' αὐτοῦ τῇ χριστιανικῇ αὐτῶν ἐπαγγελίᾳ, τὸ τῆς ψυχῆς ὥραϊον ἡμάρωσαν, ἢ γοητείαις καὶ μαγγανίαις προσέσχον καὶ σατανικαῖς ἐπωδαῖς, ἢ τῶν πνευμα^{|22}τικῶν αὐτῶν πατέρ(ων) παρήκουσαν καὶ κατεφρόνησαν καὶ παραβάται ἐγένοντο τῶν ὧν ὑπέσχεον φυλάξαι καὶ οὐκ ἐφύλαξαν, ἢ ἄλλοις τισὶν ἐπαθείσιν ἁμαρ^{|23}τήμασι καὶ παραπτώμασιν ὅπως δῆπως περιεπάτησαν καὶ καταπεπτώκασιν καὶ μεταμεληθέντες ἐξωμολογήσαντο ταῦτα πάντα πνευματικοῖς πατράσι καὶ τὸν παρ' ^{|24}αὐτῶν κανόνα ἀπὸ καρδίας ἐδέξαντο καὶ πληρῶσαι προσθυμήθησαν. Ἐκ τούτων οὖν πάντ(ων) τῶν γνωστῶν καὶ ἀγνώσ(ων), τῆς ἐνοχῆς τε καὶ τοῦ δεσμοῦ λύ^{|25}ομεν αὐτοὺς καὶ ἐλευθέρους ἔχομεν ἐν τῇ τοῦ παναγίου πν(εύματος) δωρεᾷ καὶ παντοδυνάμῳ ἐξουσίᾳ καὶ χάριτι, εἰ δέ τινα διὰ λήθην ἢ ἄλλην τινὰ ἀνθρωπίνην ἀσθένει(αν) ^{|26}ἀνεξομολόγητα εἶησαν, κἀκεῖνα πάντα συγχωρήσειεν αὐτοῖς ὁ ἐλεήμ(ων) καὶ φιλέυσπλαγχ(ος) Κύριος, δι' ἰδί(αν) αὐτοῦ φιλανθρωπί(αν) καὶ ἀγαθότητα. Ναὶ δέσπο^{|27}τα πολυέλεε, Κ(ύρι)ε Ἰησοῦ Χ(ριστ)έ ὁ θεὸς ἡμῶν, νικησάτω σου τὸ ἄμετρον ἔλεος καὶ ἡ φιλανθρωπία ἡ ἀνείκαστος καὶ μὴ παρίδης τὸ σὸν πλάσμα καταποθῆναι τῇ ἀ^{|28}πωλείᾳ, ἀλλ' ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ταπεινῶν ἱκετῶν, δεομέν(ων) ὑπὲρ τῶν προκεκοιμημέν(ων) δούλων σου τούτων ἱερομονάχ(ων), ἱεροδιακόν(ων), καὶ μο^{|29}ναχῶν καὶ μοναζουσῶν καὶ πάντα ἐπικείμενον αὐτοῖς δεσμόν, ὃν αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν ἐκ συναρπαγῆς ἐφειλκύναντο, διάλυσον ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλάνθρωπος(ος) Κ(ύρι)ος ^{|30}καὶ συγχώρησον αὐτοῖς πάντα τὰ ἐν βίῳ κακῶς καὶ ἀγνωμόνως ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα, φιλανθρωπῶς παριδὼν ἅπαντα, κατὰ τὸ σὸν ἄφατον ἔλεος, ἔχεις ^{|31}γὰρ ἑλέους ἄφθονα ρεῖθρα καὶ συμπαθείας πέλαγος καὶ εὐσπλαχνίας ἄβυσσον καὶ ἀπάλλαξον αὐτοὺς τῆς αἰωνίου κολάσ(εως), τῆς δὲ σῆς βασιλεί(ας) ἀξίωσον καὶ τῆς ^{|32}ἐκ δεξιῶν σου παραστάσ(εως), καὶ τὰ μὲν σώματα αὐτῶν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθησαν στοιχεῖα ἀνάλυσον καὶ χοῦν γενέσθαι εὐδόκησον, σὺ γὰρ εἶπας, Κ(ύρι)ε, ὅτι γῆ εἶ καὶ ^{|33}εἰς γῆν ἀπελεύσει, τὰς δὲ ψυχὰς αὐτῶν ἐν χώρᾳ ζώντων καὶ σκηναῖς δικαίων κατατάξον καὶ μετὰ τῶν σωζομέν(ων) συναρίθμησον, πρεσβείαις καὶ ἱκε^{|34}σίαις τῆς παναρχάντου μητρὸς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ Τιμίου ἐνδόξου προφήτου Προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ^{|35}

τῶν ἀγί(ων) ἐνδόξων καὶ πανευφήμων θεοκηρύκων ἀποστόλων καὶ πάντων
τῶν ἀγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, ἀμήν. ³⁶, αψησε (1785).

³⁷ † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Γαβριήλ ἐν Χ(ριστ)ῷ τῷ Θ(ε)ῷ εὐχέ(ε)τ(ης).

³⁸ † Ὁ πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Ἰωαννίκιος † Ὁ πρῶην Κωνσταντι-
νουπόλεως Θεοδοσίος συνεπέχεται

³⁹ † Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ † Ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος † Ὁ Κυζίκου Ἀγά-
πιος † Ὁ Νικομηδείας Μελέτιος † Ὁ Δέρκων Ἀνανίας

⁴⁰ † Ὁ Σμύρνης Προκόπιος † Ὁ Δράμας Γρηγόριος † Ὁ Ναυπλίου Με-
λέτιος.

Ὑπόμνημα

Στ. ¹⁹ : καταχαννωθέντες.

Στ. ²³ : περιεπάρησαν. — κατατετώκασιν.

Τὸ συγχωρητήριο τοῦτο πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ πατριάρχου Γα-
βριήλ, ἀπολυθὲν τὸ ἔτος 1785, αἰτήσῃ τῶν μοναχῶν τοῦ Φιλοσόφου, ἔχει
διαστ. 0,73×0,515 μ. καὶ εἶναι ἐπιμελῶς γεγραμμένον ἐπὶ κοινοῦ χάρτου,
διατηρούμενον καλῶς. Κυροῦται τοῦτο πλὴν τοῦ πατριάρχου Γαβριήλ καὶ
παρὰ δύο εἰσέτι προκατόχων αὐτοῦ, ὑπογεγραμμένων ὡς πρῶην Κωνσταντι-
νουπόλεως, τῶν Ἰωαννικίου καὶ Θεοδοσίου. Τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου
τούτου εἶναι ἐν θρησκευτικὸν μνημόσυνον τῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς μονῆς
διελθόντων ἐκεῖθεν ἀδελφῶν, προκληθὲν πρωτοβουλία τῶν ἐπιζώντων καὶ ὑπὸ
τῆς Μ. Ἐκκλησίας κατὰ τρόπον εὐγλωττον διατυπωθέν. Πέραν τοῦ τοπικοῦ
ἐνδιαφέροντος τὸ ἔγγραφο ἐνδιαφέρει εὐρύτερον τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐκκλη-
σίας κατὰ τοὺς δούλους αἰῶνας, διότι τοιαῦτα γράμματα δὲν ἔχομεν πολλὰ
ἐκδεδομένα.

5¹

Προκόπιος ἐλέω θεοῦ

² Τῶν ὑπὸ χρόνων τελούντων, ὡς μὴ αἶν ὡσαύτως ἐχόντων, ἀλλὰ
συρρεῖν

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ τανῦν προσεκομίσθη καὶ ἐνεφανίσθη ἡμῖν πατριαρ-
χικὸν παλαιγενὲς σιγίλλιδες γράμμα τοῦ πρὸ χρόνων, ζυσε³ ἀπὸ ⁷ κτίσεως

¹ Τὸ σιγίλλιον τοῦτο, ἐπὶ περγαμνῆς ἀπόκειται εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθή-
κην Παρισίων, ἐκ συλλογῆς τοῦ Γάλλου Βυζαντινολόγου Hase, ἐξεδόθη δὲ ὑπὸ τοῦ
καθηγητοῦ Διογ. Ἀ. Ζακυνθίου, Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα τῶν χρό-
νων τῆς Τουρκοκρατίας (1593 - 1798), « Ἑλληνικά », τόμ. Ε' (1932), σελ. 180 - 184.
Ἐνταῦθα παραλαμβάνομεν τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα σημεῖα τοῦ γράμματος, ἵνα ἡ συλ-
λογή τῶν περὶ τῆς μονῆς πατριαρχικῶν γραμμάτων εἶναι πλήρης.

κόσμου χρηματίσαντος πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Πολυεύκτου τοῦ κυροῦ, ἐπιβεβοιοῦν καὶ ἐπικυροῦν καὶ ἄλλο προεκδοθὲν παλαιγενὲς πατριαρχικὸν γράμμα τοῦ ἀοιδίμου πατριάρχου κυροῦ Κυρίλλου, βραβευθὲν καὶ χορηγηθὲν τῇ κατὰ ⁸ τὴν Πελοπόννησον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς μητροπόλεως Παλαιῶν Πατρῶν ἱερᾷ καὶ σεβασμίᾳ μονῇ, πλησίον τῆς χώρας Δημητζάνης, ἐν τῇ τοποθεσίᾳ τῆς Μονοπόρου κειμένη, ἐπ' ὀνόματι τιμωμένη τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ⁹ ἥτις ἀνέκαθεν ὠκοδομήθη παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρωτοασκηρήτου τοῦ ἀοιδίμου ἐν Χριστῷ Ρωμαίου αὐτοκράτορος κυροῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκά, Λαμπαρδοπούλου, φιλοσόφου ἐπονομαζομένου, ὅστις φύσεως ὑπάρχων ἀγαθῆς καὶ πολλῶν περὶ τὰ θεῖα ποιοῖ¹⁰μενος τὴν φροντίδα, ζηλὸν τε ἀναλαβὼν ἔνθεον καὶ διάπυρον ἔρωτα (φιλοτίμῳ χρησάμενος) χ(ειρὶ μονὴν ἱερὰν) ἐκ βάθρων ἀνήγειρε καὶ ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπωνυμίᾳ ἔκτοτε μέχρι τῆς σήμερον τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομάζεται, δι' ὧν ἀπάντων ἀποδείκνυται ἡ σεβασμία αὕτη μονὴ ἀνέκαθεν εἶναι βασιλική, ¹¹ πατριαρχική τε ἅμα καὶ σταυροπηγιακή, ἐλευθερίᾳ τε πάσῃ καὶ ἀσυδοσίᾳ τετιμημένη καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἐνασκουμένους καὶ διάγοντας πατέρας ἐν ἀνέσει πάσῃ καὶ ἐλευθερίᾳ διατελεῖν, ἀμφιπονοῦντας θεῷ καὶ τὸν μοναδικὸν τῆς ἀσκήσεως βίον ἀνενοχλήτως καὶ ἀνεπηρεάστως ¹² διανθοντας καὶ μηδενὶ μηδὲν ὀφείλοντας παρέχειν, ἀλλ' ὑπάρχειν αὐτοὺς τε καὶ τὴν ἱερὰν μονὴν αὐτῶν ταύτην μετὰ τῶν ἀφιερωθέντων καὶ προσηλωθέντων αὐτῇ ἄνωθεν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ μετοχίων, ἀσυδότους καὶ ἀκαταζητήτους, οἷτινες καὶ πρότερον μὲν πλείο¹³νος, ἀπολαθόντες χορηγίας καὶ παραμυθίας τῆς ἀπὸ τῶν ἐπιβραβευθέντων κατὰ καιροὺς τῇ ἱερᾷ μονῇ ταύτῃ ἀφιερωμάτων τε καὶ κτημάτων καὶ προσόδων, ἔχοντες καὶ τὴν ἐλευθερίαν διηγῶν ἐν πλείονι ἀνέσει καὶ αὐταρκείᾳ. Ἡδὴ δὲ ταῖς τοῦ καιροῦ μεταβολαῖς καὶ χρο¹⁴νικαῖς ἀγκιστρόφοις περιστάσεσι στερηθέντες τῶν πρὶν κτημάτων καὶ χορηγιῶν καὶ προσόδων τοῦ μοναστηρίου τούτου, εἰς πενίαν τε καὶ ἔνδειαν καταντήσαντες οὐ τὴν τυχοῦσαν καὶ ἐν ἀπορίᾳ τῶν ἀναγκαίων δεινῶς τε κατατρυχόμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι, ἔτι μᾶλλον ἐγένοντο ἐπι¹⁵δεεῖς τῆς ἀπὸ τῆς σταυροπηγιακῆς ἐλευθερίας τε καὶ ἀνέσεως. Διὸ καὶ προσδραμόντες πρὸς . . .

. ἐδεήθησαν ἀνανεῶσαι

ᾧ τὴν δέησιν ἀποδεξάμενοι

δεῖν ἔγνωμεν Τούτου χάριν γράφοντες ἀποφαινόμεθα

. ἵνα ἡ διαληφθεῖσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζάνης ἱερὰ καὶ σεβασμία μονὴ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομαζομένη, μετὰ ²⁰ πάντων τῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῆς, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων, μετοχίων τε

καὶ παρεκκλησίων, ὅσα τε ἤδη ἔχει καὶ ὅσα προσεπικτήσεται ὕστερον, θεοῦ
 εὐδοκοῦντος, ὡς ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ πρὸ χρόνων ἀμνημονεύτων δια-
 τε²¹λέσασα πατριαρχικὴ καὶ σταυροπηγιακὴ, κατὰ τὰ ἐμφανισθέντα ἡμῖν,
 ὡς εἴρηται, πατριαρχικά ἀποδεικτικά γράμματα, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ
 εἰς εἰς καὶ λέγεται πατριαρχικὴ καὶ σταυροπηγιακὴ . . .
 μηδενὶ ὑποκειμένη εἰ μὴ μόνον τῷ
 πατριαρχικῷ θρόνῳ μνημονευομένου
 καὶ μηδέποτε ἄδειαν ἔχη ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς ἀρχιεπίσκοπος Δημητρί-
 ας ἢ ἄλλος τις ²⁴ τὸ παρὰπαν κατεπεμβαίνειν αὐτῆς
 Οἱ δ' ἐν αὐτῇ ἐνασκούμενοι ἀλλὰ καὶ ἐν
 στερήσει ἡγουμένου γενόμενοι ὁ³⁰φείλοντες διδόναι
 λόγῳ ὑποταγῆς πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν μίαν
 ὁκὰ κηρίου κατ' ἔτος καὶ οὐδὲν ἄλλο. Ὅς δ' ἂν καὶ ὁποῖος ὁψέποτε θελήσῃ
 διασεῖσαι καὶ ἀνατρέψαι ἀφωρισμένος
 ὑπάρχη Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ
 διηρηκὴ παρὰστασιν τῆς γενομένης ἐπιβεβαιώσεως καὶ ἐπικυρώσεως ταύτης
 παρ' ἡμῖν σταυρο³⁵πηγιακῆς φιλοτιμίας, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον
 πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγιλλῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα καὶ καταστρω-
 θὲν κὰν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας,
 ἀπολυθὲν ἐπεδόθη τοῖς ὁσιν³⁶τάτοις πατράσι τῆς ἱερᾶς καὶ σεβασμίας ἡμε-
 τέρας πατριαρχικῆς καὶ σταυροπηγιακῆς μονῆς, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ Δημητρίανᾳ,
 κατὰ τὴν τοποθεσίαν τοῦ Μανοπόρου κειμένης, τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης
 ἡμῶν Θεοτόκου, τοῦ Φιλοσόφου ἐπονομαζομένης. Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ³⁷
 ,αψπζφ, κατὰ μῆνα Νοέμβριον, ἐπινεμήσεως εἰς.

Προκόπιος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώ-
 μης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ Καισαρείας Γρηγόριος

† Ὁ Κυζίκου Ἀγάπιος

† Ὁ Χαλκηδόνος Παρθένιος

† Ὁ Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος

† Ὁ Ἀδριανουπόλεως Καλλίνικος

† Ὁ Ναυπλίου Μελέτιος.

† Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος

† Ὁ Νικομηδείας Γεράσιμος

† Ὁ Δέρκων Ἀνανίας

† Ὁ Τυρνόβου Καλλίνικος

† Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γρηγόριος

Ἡ ἀνανέωσις τοῦ πατριαρχικοῦ προνομίου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Προ-
 κοπίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, τῇ προσκομίσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1 ἴσου τοῦ ἀρχικοῦ
 σιγιλλίου τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου¹ ὑπὸ τῶν μοναχῶν, ἐγένετο μετὰ τὴν

¹ Ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ πατριαρχικοῦ νοταρίου ἐκτίθενται ἐν στ. 6 κέξ. τοῦ σιγιλ-
 λίου ἐσφαλμένως τὰ περιεχόμενα τοῦ προσκομισθέντος ἴσου τοῦ σιγιλλίου τοῦ πατρ.
 Πολυεύκτου. Βλ. καὶ τὴν σχετικὴν παρατήρησιν ὑπὸ Δ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, ἐνθ' ἄ-
 νωτ., σελ. 181, ὑποσ. 1.

ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Πελοποννήσῳ, διὰ τῆς ἐξολοθρεύσεως τῶν λυμαιομένων τὴν χώραν καὶ δὴ τὴν Ἀρκαδίαν στιφῶν τῶν Ἀλβανῶν, πρὸς οὓς παρεδόθη αὕτη μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ 1770, τοῦ ὑπὸ τῆς Μ. Αἰκατερίνης τῆς Ρωσίας ὑποκινηθέντος. Τὰς ἀλβανικὰς δηώσεις καὶ καταστροφὰς ὑπαινίσσεται τὸ σιγίλλιον ἐν στ. 13· 15, ἔνεκα τῶν ὁποίων οἱ μοναχοὶ ἀπολέσαντες τὰ τῆς μονῆς ὑπάρχοντα, ταλαιπωρούμενοι καὶ πενόμενοι, προσῆλθον ζητοῦντες τὴν πατριαρχικὴν προστασίαν. Καὶ ἱκανοποιήθη τὸ αἷτημά των, ἀπολυθέντος τὸν Νοέμβριον τοῦ 1786 τοῦ παρόντος τρίτου συνοδικοῦ σιγγιλίου. Δι' αὐτοῦ ἀνακηρύσσεται ἅπαξ ἔτι ἡ μονὴ σταυροπηγιακὴ καὶ πατριαρχικὴ, τὴν ἀναφορὰν ἔχουσα ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ πατριαρχεῖον, ἀδούλωτος καὶ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα τοῦ τόπου ἀρχιεπίσκοπον Δημητσάνης¹, καθορίζεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου καὶ ἀπειλεῖται ἀφορισμὸς κατὰ παντὸς ἐναντιουμένου. Τὸ ἐτήσιον δόσιμον πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ὀρίζεται εἰς μίαν ὀκτὸν κηροῦ, ἐντελῶς ἄνευ ἀξίας ἐπιβάρυνσις καὶ τοῦτο διὰ τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν τῆς μονῆς.

6²

Γρηγόριος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

ἰ² Ὅσα μὲν κατὰ τοὺς θείους θεσμοὺς καὶ τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικοὺς κανόνας τυγχάνει διακυβεζώμενα, πολλὴν ἔχουσι τὴν χάριν παρὰ θεοῦ καὶ τὸ ἔλεος μέγιστον, ὅσα δὲ τοῦναντίον Ὡς καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζίανης, κατὰ τὴν Πελοπόννησον, πλησίον τῆς χώρας Δημητζίανης, ἐν τοποθεσίᾳ²⁰ Μονοπόρου, ἱεροῦ καὶ σεβασμίου μοναστηρίου τῆς ὑπεραγίας(ας) δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, ἐπιλεγομένου τοῦ Φιλοσόφου, ἐνεφανίσθη γὰρ ἤδη ἡμῖν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλλιδῶδες γράμμα τοῦ πατριαρχεύσαντος Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χ(ριστῷ) τῷ Θεῷ ἀγαπητοῦ καὶ περιουθήτου ἡμ(ῶν)

¹ Ἡ Δημητσάνα ἀπὸ τοῦ 1718 ἀνέκτησε καὶ πάλιν τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῆς, ἀποσπασθεῖσα τῆς Λακεδαιμονίας καὶ ἐφεξῆς ἀπαντῶσα συνεχῶς πλέον ὥς αὐτοκέφαλος Ἀρχιεπισκοπὴ, οἷα καὶ χαρακτηρίζεται καὶ ἐν τῷ σιγγίλλῳ. Βλ. Τάσοῦ Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Δημητσάνης καὶ Ἀργυροκάστρου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 233 κέξ.

² Περὶ τὴν ἐν τῇ συλλογῇ Δημητσάνης, μὴ ἔχουσα ὅπας διὰ τὴν πατριαρχικὴν βούλλαν, διαστ. 0,695×0,545 μ. Τὸ γράμμα εἶναι ἀνέκδοτον, ἀλλ' ὁμοίου τύπου, ἀπολυθέντα διὰ πολλὰς ἄλλας μονὰς, ἔχουν ἐκδοθῆ ἱκανά. Οὕτω περὶ τῆς μονῆς Μ. Σπηλαίου, κατὰ Φεβρουάριον 1798, βλ. ὑπὸ Γ. Γ. Παπαδοπούλου - Γ. Π. Ἀγγελόπουλου, Τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον πρωταθλητὴν τοῦ ἱεροῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνος τὸν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριον τὸν Ε', τόμ. Α', ἐν Ἀθήναις 1865, σελ. 77 κέξ.

ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κυρ(ίου) κ(υρίο)υ Προκοπίου, περιέχον διττὴν προσεκομίσθη τότε τῇ ἐκείνου παναγιότητι παλαιὸν σιγγιλλίον πατριαρχικὸν συνοδικὸν Πολυεύκτου, |²² ἐπικυρωτικὸν ἄλλου προεκδεδομένου σιγγιλλίου πατριάρχου Κυρίλλου, καὶ δηλοποιοῦν διττὸ τὸ μοναστήριον τοῦτο ὡκοδόμηται παρὰ τοῦ μακαρίτου πρωτοεσηκρήτου Λαμπαρδοπούλου, φιλοσόφου ἐπιλεγόμενου, καὶ ἀνέκαθεν ὑ²³πάρχη σταυροπήγιον, μετὰ τῶν μετοχίων, παρεκκλησίων καὶ λοιπῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων αὐτοῦ. Οὐπερ εἰς ἀνακαίνισιν γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους γράμματος |²⁴ ἀποφαινόμεθα {συνοδικοῦ σιγγιλλιώδους γράμματος ἀποφαινόμεθα} συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ υπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα τὸ ρηθὲν |²⁵ ἱερὸν καὶ σεβάσιμον μοναστήριον τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμ(ῶν) Θεοτόκου, ἐπιλεγόμενον τοῦ Φιλοσόφου, τὸ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ Δημητζίανης, πλησίον τῆς χώρας Δημητζίανης ἐν τοποθεσίᾳ Μονοπόρου, μετὰ τῶν μετο²⁶χίων, παρεκκλησίων καὶ μετὰ πάντων τῶν λοιπῶν κτημάτων καὶ πραγμάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτοῦ, κινήτων τε καὶ ἀκινήτων, τῶν τε ἡδὴ ὄντων καὶ τῶν εἰσέπειτα προσγενησομένων ἄν, ὡς ἀνέκαθεν κ(αί) |²⁷ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἅπαντα χρόνον, ὑπάρχη καὶ λέγεται καὶ παρὰ πάντων γινώσκηται, ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ σταυροπηγιακόν, ἀδούλωτον, ἀκαταπάτητον καὶ ὅλως ἀνετόχλητον παροτινοσοῦν προ²⁸σώπου, ἱερωμέν(ου) ἢ λαϊκοῦ, μνημονευομέν(ου) ἐν αὐτῷ τοῦ κανονικοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ἔχον καὶ τὸ προνόμιον κατὰ πατριαρχικὴν φιλοτιμίαν, ὥστε τὸν κατὰ καιροῦς ἐν αὐτῷ ἡγούμενον ἐν ταῖς ἐορτασίμοις ἡμέραις |²⁹ φορεῖν ἐπ' ἐκκλησί(ας) μανδύαν, προχειριζόμενον καὶ πατερίτζαν. Καὶ πρῶτον μὲν ὑπάρχη ἀπηλλαγμένον πάσης ἐξαρχικῆς ἐξουσίας καὶ δεσποτείας(ας) δεύτερον δὲ λόγῳ ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἑκάστον ἔτος ἀπα³⁰ραιτήτως γρ(όσια) εἴκοσι ὀκτὼ εἰς τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλης Ἐκκλησί(ας) καὶ λαμβάνη ἐξοφλητικὴν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ ὕψος τῶν ἐπαρχίων. Καὶ οὕτως ἀναλαβὸν τὸ ἀρχαῖον γεγραπτόν τῆς |³¹ σταυροπηγιακῆς ἀξίας προνόμιον καὶ καλῶς διοικούμενον, ὡς μέλος γνήσιον τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὃ ἐν αὐτῷ κατὰ καιροῦς ἡγούμενος(ος), ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς οὕτω καὶ αὐτὸς |³² γράφῃ ἀμέσως πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλην Ἐκκλησίαν, κ(αί) ἀξιώται τῆς προσήκουσας ὑπερασπίσεως ἐν ταῖς συμβαινούσαις χρεῖαις, καὶ ὑποθέσει. Τρίτον τέταρτον πέμπτον ἕκτον ἑβδομον ὄγδοον ἑνατον δέκατον Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν κ(αὶ) διηγετὴ τὴν ἀσφάλειαν, ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλλιώδες ἐν μεμβράναις γράμμα, καταστρωθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χ(ριστο)ῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας τῷ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ διορισθέντι, καὶ ἐδόθη εἰς τὸ ρηθὲν μονα-

στήριον, ἐν ἔτει σωτηρί(ω) χιλιοσιϙ, ἑπτακοσιοσιϙ, ἐνενηκοσιϙ, ὀγδόϙ, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον, ἐπὶ ⁵² νεμήσεως πρώτης: —

† Γρηγόριος ἐλέϙ θ(εο)ῦ ἀρχιεπίσκοπος Κ(ων)σταν(τινου)π(ό)λ(εως) νέας ρώμ(ης), κ(αὶ) οἰκουμενικὸς π(ατ)ριάρχ(ης).

† Ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ

† Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος

† Ὁ Κυζίκου Ἰωαννίκος

† Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος

† Ὁ Νικαίας Καλλίνικος

† Ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος

† Ὁ Προύσης Ἀνθιμος

† Ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας

† Ὁ Λαρίσσης Διονύσιος

† Ὁ Εὐρίπου Ἰερόθεος

† Ὁ Δημητριάδος Ἀθανάσιος.

Ὁ πατριάρχης Γρηγόριος, ὥς εἶναι γνωστόν, ἐπεζήτησε κατὰ τὴν πρώ-
την αὐτοῦ πατριαρχίαν τὴν ἀνανέωσιν τῶν πατριαρχικῶν προνομίων πάντων
τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων καὶ ἐπραγματοποίησε τοῦτο ἱκανῶν τοιού-
των, κινούμενος εἴτε ἀπὸ ἐθνικὰ καὶ θρησκευτικὰ ἐλατήρια ¹, εἴτε ἀπὸ οἰκο-
νομικά ², εἴτε τὸ πιθανώτερον ἕξ ἀμφοτέρων τῶν αἰτίων, τόσον πρὸς ἀνα-
κούφισιν τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐπιθυμίαν τονώσεως τοῦ ἐθνι-
κοῦ καὶ θρησκευτικοῦ φρονήματος τοῦ λαοῦ, διὰ τῆς προβολῆς τῆς ἀκτινο-
βολίας τῶν θρησκευτικῶν ἰδρυμάτων ³. Ἐκ τῶν προσκομιζομένων σιγίλλων
τῶν μονῶν, πρὸς ἀνανέωσιν τῶν προνομίων αὐτῶν, κατηρτίσθη ἡ ἡδὴ ἐν
Παρισίοις ἀποκειμένη συλλογὴ Hage ⁴.

Ἐν προκειμένῳ, οἱ μοναχοὶ τοῦ Φιλοσόφου προσκομίσαντες εἰς τὸ
πατριαρχεῖον τὸ σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1786 τοῦ πατριάρχου Προκοπίου, ἐξή-
τησαν καὶ ἐπέτυχον τὴν ἀνανέωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ε' διὰ
νέου σιγίλλιου, κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1798. Διὰ τοῦ τελευταίου τούτου, ἀνα-
φερομένου προεισαγωγικῶς εἰς τὰ τῆς ἀπολύσεως τοῦ πρώτου σιγίλλιου τοῦ
Πολυεύκτου ⁵, καθορίζονται εἰδικώτερον: Πρῶτον ἀπαλλάσσεται ἡ μονὴ
πάσης ἐξαρχικῆς ἐξουσίας. Δεύτερον καθορίζεται τὸ ἐτήσιον δόσιμον πρὸς τὸ

¹ Βλ. Σ. Β. Κουγέα ν, ἐν τῷ « Νέῳ Ἑλληνομνήμονι », τόμ. Ζ' (1910), σελ. 344 κέξ.

² Περ. Γ. Ζερλέντο υ, Περὶ τῶν πατριαρχικῶν γραμμάτων τῆς ἐν Παρι-
σίοις Ἑθνικῆς τῶν Γάλλων Βιβλιοθήκης, « Βυζαντίς », τόμ. Β' (1911/12), σελ. 440.

³ Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Ἡ παρὰ τὴν Δημητσάναν μονὴ Πανα-
γίας τῆς Αἰμυαλοῦς, ἐν Ἀθήναις 1947, σελ. 12, ὑποσ. 3.

⁴ Δ. Ἀ. Ζακυθηνοῦ, Ἀνέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα, ἐνθ' ἄνωτ., τόμ. Β' (1929), σελ. 128 - 129.

⁵ Ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐνταῦθα ἡ σύγχυσις τοῦ προηγουμένου σιγίλλιου εἰς
τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ ἀποδίδεται πρωθυστερῶς ἡ ἐπικύρωσις σιγίλλιου τοῦ πατρ.
Κυρίλλου Λουκάρεως ὑπὸ Πολυεύκτου, ἐπαναληφθέντος τοῦ σφάλματος τοῦ σιγίλλιου
τοῦ πατρ. Προκοπίου, ὑπ' ἀριθ. 5 τῆς παρούσης συλλογῆς.

πατριαρχεῖον εἰς 28 γρόσια¹. Τρίτον ὁμιλεῖ περὶ καταγραφῆς κτημάτων κλπ. εἰς τὸν κώδικα τῆς Μ. Ἐκκλησίας. Τέταρτον περὶ διατηρήσεως ἀπαράβατου τοῦ παρόντος σιγιλίου. Πέμπτον περὶ τρόπου ἐκλογῆς τοῦ ἐκάστοτε ἡγουμένου. Ἑκτον περὶ διαχωρισμοῦ τῆς σφραγίδος τῆς μονῆς εἰς τμήματα. Ἑβδομον περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ὀριζομένου πενταμελοῦς συμβουλίου εἰς τὴν διοίκησιν τῆς μονῆς. Ὀγδοον περὶ ἀπαγορεύσεως πωλήσεων μοναστηριακῶν κτημάτων, ἔνατον περὶ τρόπου χειροτονίας καὶ δέκατον περὶ τηρήσεως τῶν ἀνωτέρω κλπ.

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

¹ Δοθέντος, ὅτι δι' ἄλλας μονὰς καθωρίσθησαν κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν αἱ πρὸς τὸ πατριαρχεῖον ὑποχρεώσεις εἰς πολὺ μεγαλύτερα ποσά, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐνέργεια ὡς ἰδιαίτερα εὐνοια τοῦ Γρηγορίου Ε' πρὸς τὴν μονὴν τῆς πατρίδος του.